ФИФЫ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

АДЫГЭ ХЕКІЫНЫГЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪАУУАЭГЪУ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№211 (21.369) ● 2008 гъэм жэпуэгъуэм (октябрым) и 29, бэрэжьей ● Тхъэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Республикэм законхэр къыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэр ильэс 70, КЪБР-м и Парламентыр ильэс 15 щрикъум ирихьэлІэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президент Къанокъуэ А.Б.

ЗЭРЕХЬУЭХЬУР

Къэбэрдей-Балкъэрым законхэр къыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэр ильэс блыщІ зэрырикъуар республикэм и жылагъуэ-политикэ гъащІэм ипэжыпІэкІэ мыхьэнэшхуэ щызиІэ Іуэхуц.

Республикэм парламентаризмэр зэрыщыІэтеубар икІи зэрызышужьар къыгурыкІуфІ имыІуэ щыщІар Къэбэрдей-Балкъэрым, льэпкъ куэду зэхэт абы и цІыхубзм я гъащІэм. БлэкІа ильэсищІкъм кІырыбыдэу законхэр къыдэзыгъэкІ орган нэхъыщхьэм и депутат ІэнатІэм зэфІэкІ щагъуэтащ ди льэпкъым щыщ нэхъ зыхуэфащэ цІыхуу щ бжыгъм. Дэ фІыщІ ин яхудощ Къэбэрдей-Балкъэрым и къэралгъуэм нэхъ мыхьэнэшхуэ зыдэзиІэ и Іуэхуцмрэ ІэтІэрэ зэрыщІэтхьэрэ икІи гъэбдэдэным къаруушхуэ езыхьэлІа депутат псоми.

БлэкІа ильэсыгъуэм и 90 гъэхэм ди жылагъуэм и гъащІэм ехьэлІа ІэнатІэ псоми зэхъуэкІыныгъэ инхэр щекІуэкІыу хуежьащ. Зэрыщыту властым и къызэгъэпэщкІэм а властыр законхэр къыдэзыгъэкІ, гъэзэщІакІуэ, сэ ІэнатІэхэм ятеуухуэу зэпэгъэшныр и лъабжьэу зихъуэжу щІидзащ. Мис а ильэсхэм нэхъ нэрылъагъуу икІи нэхъ наІуэу Іупщі къэхъуащ республикэм законхэр къыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэм и зэфІэкІыр, КЪБР-м и Парламентым и депутатхэм я ІэкІуэлъэкІуагъэр, абыхэм правовой, политикэ зэхэщІыкІ нэс зэрабгъэдолъыр.

БлэкІа ильэс 15-м кІырыбыдэу КЪБР-м и Парламентым кьыпхуэмылытэнэм хуэдиз лэжьыгъэ иригъэкІуэкІащ къэралуэхкІм лъабжьэ хуэхъуэ законхэр гъэхъэзырыным, щІыпІэ самоуправленэм и системэр зэхэтхуэным, республикэм и экономикэ, социальэ, щэнхабэз зыужьыныгъэр къызэгъэпэщІным хуэзэнтІаущ. Къэлыгтэгъуейуі льэпкъхэм яку дэль мамырыгъэмрэ зэгурыІуэныгъэмрэ хьумэным, Къэбэрдей-Балкъэрым и цІыхубзм я зэкъуэтхъуныгъэр гъэбыдэным я льэныкъуэкІэ реформэхэр щрагъэжьКІ ильэс гуГуэхэм кІырыбыдэу абы зэфІигъэкІахэр. КЪБР-м и Парламентым и депутатхэм я ІэлІэ щыІэныгъэмкІэ, щэнхабэм и Іуэхуцмрэ, КЪБР-м и Парламентым и депутатхэм я ІэкІуэлъэкІуагъэр, абыхэм правовой, политикэ зэхэщІыкІ нэс зэрабгъэдолъыр.

Бзаджэ ильэс 15-м кІырыбыдэу КЪБР-м и Парламентым кьыпхуэмылытэнэм хуэдиз лэжьыгъэ иригъэкІуэкІащ къэралуэхкІм лъабжьэ хуэхъуэ законхэр гъэхъэзырным, щІыпІэ самоуправленэм и системэр зэхэтхуэным, республикэм и экономикэ, социальэ, щэнхабэз зыужьыныгъэр къызэгъэпэщІным хуэзэнтІаущ. Къэлыгтэгъуейуі льэпкъхэм яку дэль мамырыгъэмрэ зэгурыІуэныгъэмрэ хьумэным, Къэбэрдей-Балкъэрым и цІыхубзм я зэкъуэтхъуныгъэр гъэбыдэным я льэныкъуэкІэ реформэхэр щрагъэжьКІ ильэс гуГуэхэм кІырыбыдэу абы зэфІигъэкІахэр. КЪБР-м и Парламентым и депутатхэм я ІэлІэ щыІэныгъэмкІэ, щэнхабэз зыужьыныгъэр къызэгъэпэщІным хуэзэнтІаущ.

Ноб фи республикэм зэпІэзэрыту зэрызиужьыр куэдкІэ и фІыщІэу абы и Парламентым законхэр къыдэзыгъэкІыным хуэзэнтІауэ иригъэкІуэкІ лэжьыгъэм. Дэтхэнэ щыпІэмэ и зэманым закон тэмэмхэр къыщыщтэным куэдкІэ елытащ ди къэралым и щІыналъэ псоми реформэхэр зэрыщрагъэжьКІуэкІэм сэбэныгъэ къыдэзыІэнур. Экономикэ, политикэ зэхъуэкІныгъэхэм я лъэхъэнэм УрысейФедерацым и субъектхэм законхэр къыдэзыгъэкІ я органхэм къапэщытщ дэтхэнэ щІыпІэми щэщІауэ зезыгъэужьын правовой лъабжьэу федеральнэ законодательствэм сыт и лъакъуэкІэ езэгъэгъэзэужьынымрэ хуэунэгъэ кьалэн мытыныщ. А Іуэхум нэгъэсауэ польэщ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентым.

Парламентым и депутатхэм, Къэбэрдей-Балкъэрым и цІыху псоми сохьуэхьу узынщагъэ бcertain, насып яІэну, фи республикэм, зэрыщытру Урысей Федерацэм зегъэужьыным хуэунэтІа лэжьыгъэ тэмэм ирахьэкІыну.

Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхэсым Федерацэмкі и Советым и Унафэщі МИРОНОВ Сергей

Пщі зыхуэсщІ Ильяс Борис и къуэ! Ди лэжьэгъу депутатхэу пщі зыхуэсщІхэ!

Сыныбохьуэхьу Къэбэрдей-Балкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм лэжьэн зэрыщІидзэрэ ильэс 70, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентыр ильэс 15 зэрырикъумкІ!

Къэбэрдей-Балкъэрым законхэр къыдэзыгъэкІ и органхэмрэ я ІыкІуэ органхэмрэ тхыдэ мыхьэнэ зиІэ гъуэгуанэшхуэ кьакІуащ. БлэкІа зэманхэм кІырыбыдэу я органхэм я лэжьэкІэр зэтеубащ, закон лъабжьэхэр къызэгъэпэщауэ, депутатхэмрэ хэхакІуэхэмрэ я зэпыщІэныгъэхэр ягъэбыдащ.

Урысей Федерацэм и Конституцэм къыщыригъэувын хуэдэу, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм 1993 гъэм льэндзэрэ щолажьэ иджыпсау теплъэ зиІэ, республикэм и къэралыгъуэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэшхуэхэм жыджэру хэт къэралыгъэм и властым и законхэр къыдэзыгъэкІ и орган. Иужьрей ильэс 15-м кІырыбыдэу КЪБР-м и Парламентым кьыпащІ республикэм и гъащІэм и ІэнатІэ псори зэбгъэзэрыжьІ законхэр мыхьэнэ ин зиІэхэр.

Апхуэдэу кьыхэзгъэщхьэхукІыну сыхуейщ Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхэсым и Къэрал Думэм и етхуанэ зэхэщІыгъэм и депутатхэм яхэту Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм кьыбгъэдэкІ депутатхэр жыджэру зэрылажьэр.

Сыныбжьуэхьу, пщІэ зыхуэсщІ си лэжьэгъуэхэ, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм иджырей зыужьныныгъэ егъэгъуэтыным, Кавказ Ищхъэрэм щыІэ фи жэнэт щІыналъэм зэпІэзэрытыныгъэр щагъэбыдэным, Къэбэрдей-Балкъэрым льэпкъ куэду зэхэт и щІыхьэм я псэукІэр нэхъри ещІэтыным хуэунэтІауэ гъэзэкІыжьІ.

А ильэсхэм кІырыбыдэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Совет Нэхъыщхьэмрэ Парламентымрэ зэтеубэным, заужьыным хуэунэтІа гъуэгуанэшхуэ кьакІуащ. Абы и ГУФІЭГЪУЭ зэІущІэм хэтхэу пщІэ зыхуэсщІхэ!

Ноб дэ юбилей гъуэзэджэ догъэлъапІэ-Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм законхэр къыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэр ильэс 70 ирокъу.

Парламентаризмэм, къэрал властым и лІыкІуэ, законхэр къыдэзыгъэкІ и органхэм я лэжьыгъэм цІыхухэм гулъытэшхуэ зэрыхуащІыр и щыхэтщ урысей демократием щэч кІызытымыхьэжьым зыужьныныгъэшхуэ зэрригъэзгтам. Ар Урысейм, апхуэдизу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм я жылагъуэ, къэрал гъащІэм кьыщыхьуа зэхъуэкІныныгъэ инхэм кьыгуэхьпІэ зимыІэ я зы Іыхьэу уващ. Ди къэралми ди республикми иужьрей ильэсищІкъм зэкІэлъыкІуэу икІи зэпІэзэрыту зэхъуэкІныгъэхэр ди щыгъуэ зэрыщІэтхьэрэ гъуэгуанэшхуэ кьызэдэкІащ икІи а гъуэгуанэм щэч кІызытымыхьэжьын ехьэлІэныгъэхэр щыуагъэ пыухыкІахэри щыдиІащ. Ауэ, а псоми кьадэкІуэу, нобэм ирихьэлІэу къэралми республикэми щокІуэкІ жылагъуэ-политикэ, социально-экономикэ ІэнатІэхэм щыІа гугъуехьхэр кьызэрызэдзэнэкІым щыхьэт техъуэ зэхъуэкІныныгъэ хъарзынэхэр.

ГуфІэгъуэ зэІущІэм кІырихьэлІэхэу пщІэ зыхуэсщІхэ!

Къэбэрдей-Балкъэрым и къэралыгъуэм и властым и законхэр къыдэзыгъэкІ и орган нэхъыщхьэу зи ильэс 70-рэ ноб дгъэлъапІэм и лэжьэкІэм сытепсэлъыхьын и пакІэ я бзыхэзэгъэщхьэгъуэ кьызэлъытэ Къэрал Думэм хэхьгъуэиплІым кІырыбыдэу (1905 - 1917 гъэхэм) пчъхьэм парламентаризмэм и лъабжьэхэр зэрыщІигъэтІылъар икІи абы и фІыщІэкІэ нэхъ зи чэзу дыдэу щыт Іэхъуэхэм политик зэмылІэужьыгъуэхэр телъэпкъ зыхьыхьын папщІэ, парламент утыкур кьагъэсэбэпыну Іэмал зэрагъэузэщ. Февраль, Октябрь революцэхэм я лъэхъэнэм кьэхъуа Іэхъуэхэм

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президент **КЪАНОКЪУЭ Арсен**

● Махуэшхуэ телеграммэхэр

Пщі зыхуэсщІ Ильяс Борис и къуэ! Ди лэжьэгъу депутатхэу пщі зыхуэсщІхэ!

Сыныбохьуэхьу Къэбэрдей-Балкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм лэжьэн зэрыщІидзэрэ ильэс 70, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентыр ильэс 15 зэрырикъумкІ!

Къэбэрдей-Балкъэрым законхэр къыдэзыгъэкІ и органхэмрэ я ІыкІуэ органхэмрэ тхыдэ мыхьэнэ зиІэ гъуэгуанэшхуэ кьакІуащ. БлэкІа зэманхэм кІырыбыдэу я органхэм я лэжьэкІэр зэтеубащ, закон лъабжьэхэр къызэгъэпэщауэ, депутатхэмрэ хэхакІуэхэмрэ я зэпыщІэныгъэхэр ягъэбыдащ.

Урысей Федерацэм и Конституцэм къыщыригъэувын хуэдэу, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм 1993 гъэм льэндзэрэ щолажьэ иджыпсау теплъэ зиІэ, республикэм и къэралыгъуэм и социально-экономикэ зыужьыныгъэшхуэхэм жыджэру хэт къэралыгъэм и властым и законхэр къыдэзыгъэкІ и орган. Иужьрей ильэс 15-м кІырыбыдэу КЪБР-м и Парламентым кьыпащІ республикэм и гъащІэм и ІэнатІэ псори зэбгъэзэрыжьІ законхэр мыхьэнэ ин зиІэхэр.

Апхуэдэу кьыхэзгъэщхьэхукІыну сыхуейщ Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхэсым и Къэрал Думэм и етхуанэ зэхэщІыгъэм и депутатхэм я хэту Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм кьыбгъэдэкІ депутатхэр жыджэру зэрылажьэр.

Сыныбжьуэхьу, пщІэ зыхуэсщІ си лэжьэгъуэхэ, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм иджырей зыужьныныгъэ егъэгъуэтыным, Кавказ Ищхъэрэм щыІэ фи жэнэт щІыналъэм зэпІэзэрытыныгъэр щагъэбыдэным, Къэбэрдей-Балкъэрым льэпкъ куэду зэхэт и щІыхьэм я псэукІэр нэхъри ещІэтыным хуэунэтІауэ гъэзэкІыжьІ.

А ильэсхэм кІырыбыдэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Совет Нэхъыщхьэмрэ Парламентымрэ зэтеубэным, заужьыным хуэунэтІа гъуэгуанэшхуэ кьакІуащ. Абы и фІыщІэкІэ республикэм щыІэтеубащ парламентаризмэмрэ щІыхьэ и властымрэ я иджырей Іуэхуцмрэ.

Депутатхэр жыджэру зэрылажьэм, абыхэм жэуапІныныгъэ зыпылъ политикэ жылагъуэ гъащІэм и ІэнатІэ псоми зэрыщІпхагъэкІам, жылагъуэм зэІухауэ епсальэу кьызэрекІуэкІам, Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и гъэзэщІакІуэ властым тэмэму зэрыдэлажьам я фІыщІэкІэ зэтеубащ иджырей зэманым кьезэгъэнуі жылагъуэ гъащІэм зегъэужьынымкІэ правовой лъабжьэ быдэ.

Щытхъу хуэфащэ Урысей Федерацэ псом щызекІуэ правовой лъабжьэр гъэбыдэным Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентым хилэжьыхьами.

Парламентым и депутатхэм ягъэуэта Іэзэгъыльмрэ зэфІэкІыныгъэ Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм кьыпещыт си чэзу политикэ, социально-экономикэ кьалэнхэр тэмэму дэгъэкІыным адэжІи хуэлэжьэну сыщоугъэ.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и льэпкъ псоми мамырыгъэр зэгурыІуэныгъэр яку дэлъыну, Парламентым и депутатхэм законхэр къыдэзыгъэкІынымкІэ, Къэбэрдей-Балкъэрым и Урысей Федерацэмрэ дяпэкІи зегъэужьынымкІэ екъулІэныгъэщІэхэр яІэну сохьуэхьу!

Урысей Федерацэм и Президентым и полномочие лІыкІуэм Иншэ федеральнэ округым щыІэ УСТИНОВ Владимир

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Парламентым и унафэщІэм апхуэдэу хьуэхьу куэд кьаІэрыхьащ къэралым и щІыналъэ зэмылІэужьыгъэхэм я къэрал властым

законхэр къыдэзыгъэкІ, гъэзэщІакІуэ я органхэм я Іэтащхьэм хэхакІуэ. Кьапщтэмэ, КЪБР-м и Парламентым и Унафэщі Бечелов Ильяс и цІэкІэ телеграммэхэр кьагъэхьащ:

Абхъаз Республикэм и ЦІыхубз Зэхуэсым-Парламентым и спикер Ашубэ Нугзар, Кьалмыкъ Республикэм и ЦІыхубз Хуралым (Парламентым) и Унафэщі Козачко Александр, Астрахань областым и Къэрал Думэм и Унафэщі Кланов Александр, Къэрэшэй-Шэрджэс Республикэм и ЦІыхубз Зэхуэсым (Парламентым) и УнафэщІым и кьалэнхэр зыгъэзащІэ Хьэбэ Руслан, Адыгэ Республикэм и Къэрал Советым - Хасэм и Унафэщі, Урысей Ипщэ Парламент Асамблеим и Унафэщі Иванов Анатолий, Ростов областым Законхэр къыдэзыгъэкІ и Зэхуэсым и УнафэщІ Дерябкин Виктор, Краснодар крайм Законхэр къыдэзыгъэкІ и Зэхуэсым и УнафэщІ Бекетов Владимир сымэ.

Апхуэдэу парламентархэм юбилеймкІэ кьехъуэхъуащ УФ-м и МВД-м Экстремизмэм пэщІэтыныжьІ и департаментым и унафэщІым и кьалэнхэр зыгъэзащІэ, милицэщ и генерал-лейтенант Кіуэкіуэ Юрий, Урысей Федерацэм ШынагъэушІагъэмкІэ и федеральнэ кьулыкъум и Управленэу КЪБР-м щыІэм и унафэщІ Сердюк Владимир, КЪБР-м и Суд Нэхъыщхьэм и Унафэщі Мер Юрий, Суд департаментым и Управленэу КЪБР-м щыІэм и унафэщІ Уэгъуэ Мухьэмэд, КЪБР-м и прокурор, юстицэмкІэ ещанэ классэ зиІэ я къэрал чэнджэщагъэ Жарков Олег, Урысей Федерацэм Наркотикэм зэрыщэблагъэкІым кІэльыплъыныжьІ и федеральнэ Іэхъуэщ Іанэм и Управленэу КЪБР-м щыІэм и унафэщІ Кульбаев Руслан, Гъуэгуэхэм щынагъэуэжьауэ щыІэжьІуэныр къыдэзгъэпэщІыныжьІ КЪБР-м и къэрал инспектор нэхъыщхьэ Кьудей Арсен, Урысейм и федеральнэ антимонопольнэ Іуэхуцмрэ Іанэм и Управленэу Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм щыІэм и унафэщІ Пащинщэ Кьазбэч, Урысейм Іэпхьуэшапхъуэхэм я ІуэхуцхэмкІэ и федеральнэ Іуэхуцмрэ Іанэм и Управленэу КЪБР-м щыІэм и унафэщІ Сокьур Олег, КЪБР-м Мафісхэр къэмыгъэхьунымкІэ и къэрал Іуэхуцмрэ Іанэм и унафэщІ Борэн МуІэед, «Кавказэрегионгаз» ООО-м и генеральнэ директор Клепиков Юрий, Урысейм и МВД-м Краснодар щыІэ и университетым и кьудамэу Налшык дэтым и унафэщІ, милицэм и полковник Цкьэгъэпсо Заурбий, УФ-м Юстицэмкіэ и министерствэм и Управленэу КЪБР-м щыІэм и лэжьакІуэхэр, нэгъэщІэжьри драматургым зыми емыщхь и хьэтІкІэ тхащ, кьиІэт Іуэхугъуэхэм, зыгъэІейтейхэм я купщІэм нэсу, гъащІэм, адыгэхэмрэ адрей льэпкъхэмрэ я тхыдэмрэ щэнхабзэмрэ фІыуэ щыгъуазэу. Абыхэм ящыщыгъэлъэгъуэжащ щІыхуэщхьэхэм, тхыдэм хьыкъ лІыхьжьь щыпкъэхэм я образхэр. Гульытэщхуэ хуищІу елэжьырт хэкум, щІыхум игъэлапІэ хьэл-щэнхэм ятеухуа темэм.

Іутыж Б. Къу. и тхыгъэхэр зыми хэбгъэгъуэщэтэкъым адыгэбзэм и къэІуэтэкІэ кьулейэр, гушыІэщабэр, пльыфэ щхьэжьКІэплъыкІэхэр, гум дыхьэ жыІэкІэхэр Іэзэу кьызэригъэсэбэпым и фІыгъэкІэ. Псом хуэмыдэу ар щынэрылъагъущ абы и усыгъэхэм, ар тхыль щхьэхуэу зэхуэхьэсахэрами, «Іуащхьэмахуэ» журналым и кьыдэкІыгъуэхэм кьытехуахэрами.

КЪБР-м и цІыхубз тхакІуэ Іутыж Б.Къу. и кьалэмыпэм кьыщІэкІащ щІыхуэхэр зыгъэпсІейтей Іуэхуэхэм, щІалэгъуэгъэ гъэсэным, бзэм, щэнхабзэм зегъэужьыным ятеухуа тхыгъэ куэд. Абы и творческэ щІэин кьудейр зэхуахьэсыжьын, яджын хуейщ абы и лъагъуэм ирикІуэнухэмрэ щІэблэмрэ.

Іутыж Борис Къуей и къуэр щыщІэрыгъэ хэлэжьыхьащ республикэм и жылагъуэ-политикэ, щэнхабзэ гъащІэм, КЪБР-м и ТхакІуэхэм я союзым и правленэмрэ кьэбэрдей литературэмкІэ зэветымрэ хэтащ, щІэджэкІакІуэхэм щІэхщІэхьуурэ яІущІэрт, япсэльыпІэрт.

«Іуащхьэмахуэ» журналым ильэс кьудкІэ и унафэщІу щыткІэрэ, Іутыж Б. Къу. хэлъхьэныгъэшхуэ хуищІащ республикэм и литературнэ печатым зегъэужьыныгъэ егъэфІэкІуэныкъ.

Іутыж Борис Къуей и къуэм и фэепІэ нэхур игъащІэкІэ ди гум илъынщ.

Къанокъуэ А.Б., Бечелов И.Б., Ярин А.В., Къэжэр А.Хь., Тхьэзэплъыж М.ТІ., Аттаев Ж.Ж., Ацкъан Р.Хь., Бэчыжь Л.І., Берд Хь.А., Бгъэжьнокъуэ Б.Хь., Бозий Н.М., Бозий А.Хь., Гелихов А.С., Вэрокъуэ В.Хь., Додуев А.Т., Дышэкі М.Р., Емуз Н.Гъ., Зумакулов Б.М., Кьардэн М.М., Къэзыуфэ Хь.Хь., Мэзыхьэ Б.Б., Мер Ю.Хь., Мэшбашэ И.Щ., Мэз С.С., Нало З.М., Нэхущ З.А., Опрышко О.Л., Рахаев А.И., Созаев А.С., Сорокин В.И., Тау П.Кь., Темыркан Б.Хь., Темиржанов М.О., Тут З.Н., Тхьэгъэпсэ Хь.Хь., Тхьэзэплъ Хь.М., Федченкэ Л.М., ХьэфыцІэ М.М., Чеченов А.А., Шыбзыхьуэ Б.Д., Щхьэгъэпсэ С.Хь., Елгъэр К.М., Ефэнды Дж.Къ.

ІУТІЫЖ Борис Къуней и къуэр

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и щэнхабзэм хэщІыныгъэшхуэ зэхущІытащ. 2008 гъэм жэпуэгъуэм и 28-м ильэс 69-нэм итудунейм екьыжащ КЪБР-м и цІыхубз тхакІуэ, Урысей Федерацэм щэнхабзэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ, «Іуащхьэмахуэ» журналым и редактор нэхъыщхьэ Іутыж Борис Къуей и къуэр щыщІэрыгъэ хэлэжьыхьащ республикэм и жылагъуэ-политикэ, щэнхабзэ гъащІэм, КЪБР-м и ТхакІуэхэм я союзым и правленэмкІэ щэнхабзэмкІэ и къудамэм и ІыкІуэ.

Іутыж Б.Къу. 1940 гъэм жэпуэгъуэм и 15-м КЪБР-м щыщ ІШэрэдж куейм хьыхь Зэрэгъыщ къуажэм щыщІалъхьащ. Къэбэрдей-Балкъэр къэралуниверситетыр, Курскым ЩІэныгъэхэмкІэ и академием бзэщІэныгъэхэмкІэ и институтым и аспирантурэр кьиухащ, и кандидат диссертацэри абы щыпхигъэкІащ. 1971 гъэм щыщІэдзауэ Къэбэрдей-Балкъэр щІэныгъэ-къэухтакІуэ институтым адыгэбзэмкІэ и кьудамэм и щІэныгъэ лэжьакІуэу щытащ. Ар ящыщщ къэбэрдей-шэрджэсыбзэм и толковэ, фразеологие псалъалъэхэм елэжьахэм, адыгэбзэм и грамматикэм, стилистикэм, тхыбзэм теухуа зи чэзу кьаІэнхэр зыгъэнэІуахэм. Іутыжкыр Іэщ Іагъэм щыхагъахьуэ институтым льэпкъыбзэхэмр щэнхабзэхэмкІэ и кафедрэм и унафэщІу лэжьащ, 1991 гъэм кьыщыщІэдзауэ «Іуащхьэмахуэ» литературэ-художественнэ, жылагъуэ-политикэ журналым и редактор нэхъыщхьэт.

Іутыж Борис Къуей и къуэр ящыщт республикэм и иджырей щІэныгъэ, художественнэ интеллигенцэм и цІыху нэхъ пажэхэм, щІэныгъэІ, журналист, егъэджакІуэ, сурэтыщІ-скульптор зэчийфІэт. Ар щыдалажьэрт литературэм и жанр зэхуэмыдэхэм - прозэми, усыгъэми, художественнэ публицистикэми. ЦІыхубэм я деж цІэрыІуагъэ кьыщыухуахьащ, гунэсси ящыхьуащ Щоджэнщ ЦыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым щагъэуваи драматургие тхыгъэхэм, къэралым и щІыналъэ куэдым, а пхуэдэуи Іутыж Борис Къуей и къуэр щагъэльэгъуахэм. Пьесэхэу «Тыргъэтауэ», «Дамэлей», «Эдип», «Кушыкупщ», «Неустрашимый» урысей крейсеры Андхэм я псыдэжьыпІэм иращ.

Абы щІидзащ и пщэ дахьха кьалэныр игъэзэщІи. Ар зыхуэзгъэр щыпІэм щыщкІэІуэ кьхъухэр тенджьэ хъунщІакІуэхэм ящыхъумыжьыну. Апхуэдэу я мурадщ Украинэм и «Фаинэ» кьхъухьм, пІалъэ кІыхь хьуауэ гъэрыпІэм итым, иц щІыхухэм ядэІэпыкъуну.

Кьхъухь лъэщым езым и кьалэнхэр игъэзэщІынуц дэнепсо хабзэхэм емыбакъуэу.

Дыгъуасэ москвадзеухэр Іуплъэжащ узрэджІакІуэ цІырыІуэ дыдэ, СССР-м и щІыхь зиІэ артист Магомаев Муслим.

Щ Іыхь минхэр кьызэхуэсат. Магомаевым и уэрдэгэр махуэ псом кьыщатащ Москва и метром.

Артист цІэрыІуэр ноб щыщІалъхьэнущ Баку Іыхьхьэхэм я аллеем.

(ИТАР-ТАСС).

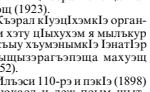

◆Тырку Республикэм и льэпкъ гуфІэгъэщ - Республикэр кьыщыщэрэгъэпэщ махуэщ (1923).

◆Кьрат Іуэрэ Іуэщ Іэхмкі органэхэм хэту щІыхухэм я мыпкъу сакъыу хъумэнымкІэ ІэнатІэр кьыщыщэрагъэпэщ махуэщ (1952).

◆ИльэсиІ 110-рэ и пэкІэ (1898) Нькьасі и деж псым щытрагъэхьащ дуней псом щыяпэ «Ермакэ арктикэ мылькъуэ кхъухьщ.

◆ИльэсиІ 100 и пэкІэ (1908) Мечников Иванрэ Эрильх Паульрэ Нобель и саугъэтыр фиэиологиемрэ медицинэмкІэ кьыхуагъэфащащ иммунитетмрэ ІэнатІэм щрагъэкІуэкІа лэжьыгъэщхэм папщІэ.

◆ИльэсиІ 75-рэ и пэкІэ кьалъхуащ Шэшэн-Ингушым и щІыхьэ тхакІуэ, Шэшэн Республикэм и ТхакІуэхэм я союзым и унафэщІу щыта (2004 гъэм щыщІэдзауэ) Айдамиров Абузар (1933 - 2005).

◆**Дыгъэр кьыщІэкІащ сыхьэти 6-рэ дакьикъэ 40-м, кьухьжьнущ сыхьэт 17-рэ зы дакьикъэм.**

◆**Мазэм и кІыхьагъщ сыхьэти 10-рэ дакьикъэ 21-рэ.**

ИлІэнэгъэ зыгъэхъэзырыр ШАДЖ ухъмэлин.

Гугъуехьхэм пэщІэтын папщІэ

Мы зэманым къэралхэм кьадыкІыу дуней псор зэщІэзыубыда финанс кризисым кьызэрикІыну Іэмалхэр.

Абы теухуауэ зэпсэльащ Урысей Федерацэм и Президент Медведев Дмитрий жиІам кьэралитІым зэдащІэ сатур доллар мелард 50-м зэрыщІигъуар икІи а бжыгъэм илъэхъэкуэдкІэ зэрыхэхъуэнур. «Дэ щытыкІэ гугъу щыщІкІэ мы зэманым ди кьалэнщ абы дыкьыгэрикІыну Іэхэр пІэхэр зэгъэсу къэтІлъхьэуну. Апхуэдэу дунейпсо финанс ухуэкІэщІэр зэхэлъхьэн хуейщ. ЗэрыгурыІуэгъэщІ, къэралпсоми я сэбэп зыхьлъхьэм тещІыхьауэ» - жиІащ Президентым.

ЩІыхуэ ирет

Урысейм Белоруссием доллар мелард ирет ар финанс щытыкІэ гугъум кьикІыпапщІэ.

Кредитыр ильэс 15-м тещІыхьащ икІи абы и Іыхьэ нэхъыщхьэр кьыщратыжьын хуейр япэ ильэситхупщ.

Процентхэр зэрыхьун хуейм теухуауэ яджыри зэпсалъэхэр.

Сыт щыгъуи жытІэрт

Урысей-Евросоюз саммитым кьыщыщыпсалъэм УФ-м изгъэщІ къэралІуэхэмкІэ и министр Лавров Сергей жиІащ Курскым екьэлІауэ дунейпсо жыдагъэм ІэщІэжІа щыуагъэм кьытригъэзэжьын зэрыхуэмейр. «Дэ сыт щыгъуи жытІэрт а къэралыр ІэщкІэ щІкуэр зэрарыкьуцІр, ауэ, хэбгъэхьхьамэ, ящыныкъуэ къэралхэм ар есъэлеиуэт зэращІэр.

Абы дызыхуишар ди нэгу щІэкІащ. Ар яльэгъащ Осетие Инщэм и щІыналъэм и щІыпІэ псоми щыІа хамэ кьэрал кІэлъыплъакІуэ куэдым. Иджыри зыгуэрхэр хущІокъуэ Іуэхухэр изгъэщІу кьыщыгъгъэдзыну», - кьыхигъащІащ Лавровым.

Кьару льэщ

«Неустрашимый» урысей крейсеры Андхэм я псыдэжьыпІэм иращ.

Абы щІидзащ и пщэ дахьха кьалэныр игъэзэщІи. Ар зыхуэзгъэр щыпІэм щыщкІэІуэ кьхъухэр тенджьэ хъунщІакІуэхэм ящыхъумыжьыну. Апхуэдэу я мурадщ Украинэм и «Фаинэ» кьхъухьм, пІалъэ кІыхь хьуауэ гъэрыпІэм итым, иц щІыхухэм ядэІэпыкъуну.

Кьхъухь лъэщым езым и кьалэнхэр игъэзэщІынуц дэнепсо хабзэхэм емыбакъуэу.

Иужьу Іоплъэж

Дыгъуасэ москвадзеухэр Іуплъэжащ узрэджІакІуэ цІырыІуэ дыдэ, СССР-м и щІыхь зиІэ артист Магомаев Муслим.

Щ Іыхь минхэр кьызэхуэсат. Магомаевым и уэрдэгэр махуэ псом кьыщатащ Москва и метром.

Артист цІэрыІуэр ноб щыщІалъхьэнущ Баку Іыхьхьэхэм я аллеем.

(ИТАР-ТАСС).

◆Тырку Республикэм и льэпкъ гуфІэгъэщ - Республикэр кьыщыщэрагъэпэщ махуэщ (1923).

◆Кьрат Іуэрэ Іуэщ Іэхмкі органэхэм хэту щІыхухэм я мыпкъу сакъыу хъумэнымкІэ ІэнатІэр кьыщыщэрагъэпэщ махуэщ (1952).

◆ИльэсиІ 110-рэ и пэкІэ (1898) Нькьасі и деж псым щытрагъэхьащ дуней псом щыяпэ «Ермакэ арктикэ мылькъуэ кхъухьщ.

◆ИльэсиІ 100 и пэкІэ (1908) Мечников Иванрэ Эрильх Паульрэ Нобель и саугъэтыр фиэиологиемрэ медицинэмкІэ кьыхуагъэфащащ иммунитетмрэ ІэнатІэм щрагъэкІуэкІа лэжьыгъэщхэм папщІэ.

◆ИльэсиІ 75-рэ и пэкІэ кьалъхуащ Шэшэн-Ингушым и щІыхьэ тхакІуэ, Шэшэн Республикэм и ТхакІуэхэм я союзым и унафэщІу щыта (2004 гъэм щыщІэдзауэ) Айдамиров Абузар (1933 - 2005).

◆**Дыгъэр кьыщІэкІащ сыхьэти 6-рэ дакьикъэ 40-м, кьухьжьнущ сыхьэт 17-рэ зы дакьикъэм.**

◆**Мазэм и кІыхьагъщ сыхьэти 10-рэ дакьикъэ 21-рэ.**

ИлІэнэгъэ зыгъэхъэзырыр ШАДЖ ухъмэлин.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2008 гъэм жэпуэгъуэм и 28-м №795-рп

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и щІыхьэ тхакІуэ Іутыж Борис Къуей и къуэр зэрылІам кьыхэкІыу лІар щІэльъхьэныжьІ комиссэ кьызэрэзэщІам мы кьыкІэлъыкІуэр хэту:

Тхьэзэплъыж М. ТІ. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщ Іам и япэ кьуэдзэр (комиссэм и унафэщІ)

Бозий А. Хь. - Зэрэгъыж кьуажэ жылагъуэм и администрацэм и Іэтащхьэр

Дымэн Хь. М. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Президентым и чэнджэщгъэр

Мэзыхьэ Б. Б.- Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Журналистхэм я союзым и тхьэмадэр

Созаев А. С. - Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и ТхакІуэхэм я союзым и тхьэмадэр

Сорокин В.И. - Налшык къалэ округым и администрацэм и Іэтащхьэм и кьалэнхэр зыгъэзащІэ

Темиржанов М. О. - Шэрэдж муниципальэ районым и администрацэм и Іэтащхьэр

ХьэфІыцІэ М. М. - «Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэр.

Къэбэрдей-Балкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщі ЯРИН Андрей.

КЪБР-м и цІыхубз тхакІуэ

● КЪБР-м и Парламентыр илъэс 70 зэрырикъур ягъэлъапIэ

Тхыдэ мыхьэнэ зиIэ гъуэгуанэ

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нап.)

1937 гъэм къащта КъБАССР-м и Конституцэм къэрал хуэхIэм и хабзэхэр, Къэбэрдей-Балъкъэрым и правовой статусыр, къэрал властым и къэрал зэпыщIагъэхэмрэ щIыпIэм щыIэ и органхэмрэ я зэхэлъыкIэхэр игъэбелджылац, цIыхухэм яIэ политикэ хуитныгъэ, щхьэхуитныгъэ нэхъыщIхьэхэр утыку кIэрилъхьащ, республикэм и хэхыныгъэ системэр законкIэ щIигъэбыдащ. Къэбэрдей-Балъкъэр Автономнэ Советскэ Социалистическэ Республикэм и ягъэ Конституцэм ипкъ иткIэ къыззрагъэпэщащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэр - республикэм и къэрал властым и орган нэхъыщхьэр. КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэр 12-рэ хахащ. 1938 гъэм бадзэуэгъуэм и 26-м кIэуэкIащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и ягъэ хэхыгъэм и ягъэ сессиер. Мис а пIалъэ гъуэзджэм къыдебжэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и парламентаризмэм и тхыдэр. Совет Нэхъыщхьэм и сессиехэм я зэхуакухэм кьэрибыдау къэрал властым и орган нэхъыщхьэм и къалэнхэр игъэзащIэу хуежьащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумыр абы хихьыж икIи зэпымыууэ лажьэм.

РСФСР-м и Конституцэм ипкъ иткIэ лъэпкъ-щIыналъэ зэгугъэхьэзэхэм нэгъуэщI полномочие зыбжани гъуэгуащ, псалъэм папщIэ, автономнпэ республикэм и цIыхуб хозяйствэм зэрызиужьыну планымрэ бюджетымрэ къещIэным, республикэм и правительствэ кьызэрэзэпэщыным, республикэм и щIыналъэр районкIэрэ зэпыудыным ехьэлIаныж. Республикэм и къэрал властым и орган нэхъыщхьэу щыт Совет Нэхъыщхьэм Конституцэм ипкъ иткIэ къэрал властыр зэрыщIту Iэщ1элът икIи абы хуэгъэза полномочие убгуаэхэр иIэт. А псоми кьадэкIуэу Совет Нэхъыщхьэр зэконхэр кьыдзэшIыкI органт, апхуэдэу республикэм и къэрал властым и лыкIуэ орган нэхъыщхьэт. Республикэм и Совет Нэхъыщхьэм зэконхэр кьыдзэшIыным хуэузнэтIа лэжьыгIэ жыджэр иригъэжIыкIыу, кьащта зэконхэмрэ унафэхэмрэ зэрагъэзащIэм ткIийуэ кIэлъыплъу щIидзащ.

Хэку зауэшхуэм зэхъуэкIыныгъэ нэрылъагъуэр хилъхьащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и лэжьэкIэм. Зауэр щекIуэкIа, Кавказ Къушхэрэм ис лъэпкъхэм ящыгъуэ щыкIэлъыдзэрахьа илъэсхэм Советхэм я лэжьыгIэр хуабжу ельэхъшэхащ, зауэ нэжь лъхъэнэм абыхэм я зэфIекIыр нэхъыбэу зыхихыжа нэтIар республикэм и цIыхубэ хозяйствэр зэтегъэуцужыныр, кIэй ящIыжу зи адэжь хэкум кьэзыгъэзэжа балъкъэр лъэпкъыр и пIэ игъэзэгъэжынырц.

60 гъэкIэ зэхъуэкIыныгъэхэр игъэутащ Совет Нэхъыщхьэм я лэжьэкIэм,ахэр къэрал властым и органу зэрыщытыным кьыдэкIуэу щытым я зэгугъэхьэнгъэуи щытын зэрыхуейм кьыхэкIыу. Абы ипкъ иткIэ 1963 гъэм КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и VI хэхыгъэм ящыгъуэкI лэжьакIуэу хэтрыкIи и Iыхьэ щанэкIэ нэхъыбэ хъуащ. Апхуэдэ щыкIэкIэ цIыхубэр республикэм и лыжIагъэ-политикэ гъащIэм нэхъ жыджэру хэтыныр и къэзрагъэпэщыгъуэ хуищIэкъурт.

1978 гъэм накьыгъэм и 26-м КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и сессием Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Конституцэм къыщащтащ. Абы Къэбэрдей-Балъкъэрым ис лъэпкъхэм кьахьа тхыдэ мыхьэнэ зиIэ екъулIэныгъэхэр щIигъэбыдащ икIи республикэм щыIэ жылагъуэ-политикэ, экономикэ, социальнэ зэхущытыкIэ псоми адэкIэ зэрызэужьыну гъуэгу нэхъыщхьэхэр иубыхуащ. КонституцэщIэм нэхъри кьэтащ автономиер и хуитныгъэхэмрэ абы и мыхьэнэмрэ. Къэралым и Закон Нэхъыщхьэм ипкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-р, къэрал властым и орган нэхъыщхьэхэу РСФСР-мрэ ССР-хэм я Союзымрэ щылажьэхэр къыгъэсэбэнupэ, РСФСР-м, ССР-хэм я Союзым унафэ зэратIыжыкIэ Iэухуэкъ дзгъэкIыным хэтт, ССР-хэм я Союзымрэ РСФСР-мрэ я полномочиехэр есым и щIыналъэм щыпхагъэкIыныжмкIэ дэIэпыльхуащ, Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м езым кьыхуэгъэза полномочиехэр дигъэкIырт нэхъ тэмэму кьызэрильытэм хуэдэу. КонституцэщIэм щIигъэбыдэрт КъБАССР-м и Законыр лъабжьэу ялэкIэ зэтрагъэвар - къэрал властыр щIыхуэбэм нэгъэсагъэ зэрыпхагъэкI Советхэр. ЩIыхуэбэ депутатхэм я Советхэр - республикэм и Совет Нэхъыщхьэр, щIыхуэбэ депутатхэм я щIыпIэ советхэр Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и къэрал властым и лыкIуэ органхэм я системэ зэгугъу щытт.

1990 гъэм ГъатхэпэМ и 4-м хахащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и XII хэхыгъэм хэтхэр. Я ящ дыдэу а хэхыныгъэхэр ирагъэкIуэкIат кандидат зыбжанэ зэпеуэу. ХэхакIуэхэм Iэмал ягъуэтащ дэтхэнэ округми депутатхэм я кандидату тIу е нэхъыбэ къыщагъэльэгъуну. Совет Нэхъыщхьэм и XII хэхыгъуэ ящ Советхэм я властыр нэгъэсагъэ кьызэрагъэсэбэпам и дамыгъэу.

А зэманым ирихьэлIэу унафэщI полномочиехэр КПСС-м и пIэкIэ Советхэм иратыжу хуежьащ.

Совет Нэхъыщхьэм и XII хэхыгъуэм езым и пщэ дильхьэжащ республикэм щызэтеува жылагъуэ-политикэ щытыкIэ гугъуэм кьыдэкIуа кьалэнхэр Гъэзэщlэныр икIи 90 гъэхэм екIуэкIа зэхъуэкIныныгъэхэм икъукIэ сэбэп хэхъухьащ.

Псом япэу къэгъэльэгъуапхъэщ къэрал ухуэныгъэм и лъэныкъуэкIэ Совет Нэхъыщхьэм зэфIекIэхэр. Абы хэм ящыщ Iуэху нэхъыщхьащ Къэрал суверенитетым теуха декларацэр кьызэрагъащтар. Абдеж ипэжыпIэкIэ кьыщежьащ республикэм и къэралыгъуэщIэр зэтегъэуцужырэр властыр зэхъуэкIыныгъэ хуэунэтIа политикIэ реформэмэр.

Республикэм и политикэ гъащIэм мыхьэнэшхуэ щиIащ 1991 гъэм фокIадэм и 8-м Совет Нэхъыщхьэм иригъэжIыкIа V съездым. Абы кьыщащтащ «КъБАССР-м и Президентым и кьулыкIу гъэувыным и Iуэхуэкъ». унафэр, абы ипкъ иткIэ «КъБАССР-м и Конституцэм зэхъуэкIыныгъэхэрэ дэщIыгъуэкIыныгъэхэмрэ хэлъхьаныр и Iуэхуэкъ». Закономкъ. 1992 гъэм щIышIэм и 5-м Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и апэ Президентыр хахащ.

Совет Нэхъыщхьэм апхуэдэу Iуэху пыухыкIахэр иригъэжIыкIащ цIыхубэм я власти гъыгъэкIыным, абы и лъэныкъуэкIэ щэсыпIэ зэхъыщхьэхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыналъэм Зауэр щекIуэкIа, Кавказ Къушхэрэм ис лъэпкъхэм я Iуэхуэ щыкIэлъыпсэрахьа илъэсхэм Советхэм я лэжьыгIэр хуабжу ельэхъшэхащ, зауэ нэжь лъхъэнэм абыхэм я зэфIекIыр нэхъыбэу зыхихыжа нэтIар республикэм и цIыхубэ хозяйствэр зэтегъэуцужырщ, кIэй ящIыжу зи адэжь хэкум кьэзыгъэзэжа балъкъэр лъэпкъыр и пIэ игъэзэгъэжынырц.

60 гъэкIэ зэхъуэкIыныгъэхэр игъэутащ Совет Нэхъыщхьэм я лэжьэкIэм,ахэр къэрал властым и органу зэрыщытыным кьыдэкIуэу щытым я зэгугъэхьэнгъэуи щытын зэрыхуейм кьыхэкIыу. Абы ипкъ иткIэ 1963 гъэм КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и VI хэхыгъэм ящыгъуэкI лэжьакIуэу хэтрыкIи и Iыхьэ щанэкIэ нэхъыбэ хъуащ. Апхуэдэ щыкIэкIэ цIыхубэр республикэм и лыжIагъэ-политикэ гъащIэм нэхъ жыджэру хэтыныр и къэзрагъэпэщыгъуэ хуищIэкъурт.

Абы Къэбэрдей-Балъкъэрым ис лъэпкъхэм кьахьа тхыдэ мыхьэнэ зиIэ екъулIэныгъэхэр щIигъэбыдащ икIи республикэм щыIэ жылагъуэ-политикэ, экономикэ, социальнэ зэхущытыкIэ псоми адэкIэ зэрызэужьыну гъуэгу нэхъыщхьэхэр иубыхуащ. КонституцэщIэм нэхъри кьэтащ автономиер и хуитныгъэхэмрэ абы и мыхьэнэмрэ. Къэралым и Закон Нэхъыщхьэм ипкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-р, къэрал властым и орган нэхъыщхьэхэу РСФСР-мрэ ССР-хэм я Союзымрэ щылажьэхэр къыгъэсэбэнupэ, РСФСР-м, ССР-хэм я Союзым унафэ зэратIыжыкIэ Iэухуэкъ дзгъэкIыным хэтт, ССР-хэм я Союзымрэ РСФСР-мрэ я полномочиехэр езым и щIыналъэм щыпхагъэкIыныжмкIэ дэIэпыльхуащ, Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м езым кьыхуэгъэза полномочиехэр дигъэкIырт нэхъ тэмэму кьызэрильытэм хуэдэу. КонституцэщIэм щIигъэбыдэрт КъБАССР-м и Законыр лъабжьэу ялэкIэ зэтрагъэвар - къэрал властыр щIыхуэбэм нэгъэсагъэ зэрыпхагъэкI Советхэр. ЩIыхуэбэ депутатхэм я Советхэр - республикэм и Совет Нэхъыщхьэр, щIыхуэбэ депутатхэм я щIыпIэ советхэр Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и къэрал властым и лыкIуэ органхэм я системэ зэгугъу щытт.

Жылагъуэ-политикэ щытыкIэ гугъуэм иту, блэжьа лIэщIыгъуэм и 90 гъэхэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм кьыхихащ законыр и лъабжьэу демократие зэхъуэкIныныгъэхэр кьыжьэкIуэкIат кандидат зыбжанэ зэпеуэу. Хэмыкъуэ мыхьэнэшхуэ зиIэ лъабжьэу ящ.

Жылагъуэ-политикэ щытыкIэр зэпIэзэрыт зэрыхьужаи цIыхухэм я зэхэщIыкIым зэхэщIыкIым зэрыгъэгъэзэжа лъабжьэ зиIэ щIыпIэ щыIэ самоуправленэм и кьызэрэзэпэщыкIэр зэхъуэкIныныгъэ абы и мыхьэнэр зэхэлъэныныгъэ и лъэныкъуэкIэ.

Апхуэдэу къащтащ республикэм и гъащIэм и Iэнатlэ зэмылIэужьыгIэуэхэм щыIэ зэхъущытыкIэхэр зэблэзыгъэхьэзэрыр. Абдеж щIыщIыпхэм ехьэлIа зэхъущытыкIэхэр, мыпхъу Iуэхуэр зыубзыжых, хьэрычэт Iэнатlэмрэ инвестицэ лэжьыгIэмрэ кьыдэлажьэ щIыпIэ ным, кьуажэм социальнэ зыужьныгIэ егъэгъуэтыным, лъэпкъ щэнхабзэр кьэлэтыжыным, щIалэгъуалэ политикэр пхыгъэкIыным яхуэунэтIа документхэр.

Езыр зэрылажьа лъэхъэнэм кьэриубыдэу Совет Нэхъыщхьэм сессиеу 117-рэ иригъэжIыкIащ. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Совет Нэхъыщхьэм дегутау 1938 гъэм цIыху 85-рэ, 1990 гъэм цIыхуи 160-рэ хэтащ.

Советхэм я лэжьыгъэм гуГуэхь пыухыкIахэр, ныкъуасанкIэ щхьэхуэзэр хэтIа пэтми, илъэсипщI бжыгъэм кьэриубыдау зэтеуващ цIыхубэм я лыкIуэхэр хэхакIуэхэм зэрапыщIар икIи абыхэм я пащхьэм жэуап зэрыщат Iамалхэр, граждан Iуэхуэм и Iуэхуэщ1апIэхэмрэ властым и органхэмрэ зэрызэпсалъэ щIыкIэр.

Властым и лыкIуэ органхэм, законкIэ кьыдзэшIыкI органхэм я зыужьныгъэм, кьэралым и политикэ системэм и конституцэ лъабжьэхэр кьэгъэзэрэпэщэжыным я Iэужьыгъуэ уваи 90 гъэхэм я пэщIэдзэр. Политикэ властым кьару имыIэж зэрыхуэдэм кьыхэкIыу кьэралым и Президентым кьыдигъэзащIэу совет властыр зыгъэкIуэжыжа указ зыбжанэ. Федеральнэ хабзэ актхэм япкъ иткIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 1993 гъэм жэпуэрыем и 27-м Iэ щIидзащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и лыкIуэ орган нэхъыщхьэм и кьызэрэзэпэщыкIэр зэхъуэкIныныгъэ зэрыхуэмыIэр». Демократием и хабзэ нэхъыщхьэ дыдэу КъБР-м и дэтхэнэ цIыхури кьэралыгъуэхэр зегъэкIуэным езыр и щхьэкIэ щIахьэр кьыхьу. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щIэныгъэ, лажьэ щхьэкIуэ комиссэхэм я системэ зэтрагъэуващ. Республикэм апхуэдэу щIыпIэ хуящ цIыхум и хуитныгъэхэмкIэ уполномоченнэм и Iуэхущ1апIэ.

Республикэм и полномочиехэм кьэриубыдэу зэтрагъэуващ кьэрал мылъкур зэрызэрахьэр егъэфIэкIуэным, инвестицэ Iуэхумрэ кьэралым щIыб экономикэ лажьэгъэмрэ зегъэужьыным, зыхьрычэт Iэнатlэхэм зегъэужьыныныкIэ республикэ программэ хэхахэрщ, республикэм и экономикэм папщIэ кадрхэр гъэхьэзэныныкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и программэмрэщ, нэгъэущI апхуэдэ программхэр.

Финансэ-кредит Iуэхуэм я Iэнатlэм ехьэлIа законхэр кьыдэгъэкIыным теуха лэжьыгъэм и гугъу щIипщIкIэ кьыхэгъэщIипхъэщ республикэ бюджетым теуха законыр гъэ кьэс кьэщтэныныкIэ, ар гъэзэщIа зэрыхьэум кIэлъыплъныныкIэ депутатхэм лэжьыгъэшхуэ зэрызэфIагъэкIыр. Мы лэжьыгъэм и сэбэныныгъэм хагъэхьэуэн папщIэ, КъБР-м и Законым ипкъ иткIэ республикэм Къэзэпыщ1ыгъэ-къэзыбж и палатэ кьызэрагъэпэщащ.

Республикэм кьрата полномочиехэм кьриубыдэу кьащтащ Балъкъэр Республикэм и Президентым и программэр кьыдэлажьэным, мэкъумэш Iэнатlэм зыщIэгъэкъуэным, щыIуэпсым и хьуГуэфIыгъуэхэр зэгъэзэхуэу кьэгъэсэбэпыным, дыкъэзыухъуреихь дунейр и хъишэныгъэ я лъэныкъуэкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ закон зыбжанэ. Апхуэдэу кьащтащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и агропромышленнэ комплексым зэгъэужьыным теуха республикэ программэ хэхахэр.

Республикэм щрагъэкIуэкI социальнэ реформэхэр ятещIыкIыжащ нэхъ хэумыщIауэ псэу цIыху гупжэм. ЕтIуанэ, щIалэ фIэкIа кьызыIэрымыхьэ унагъуэхэм сабий куэд зиIэ унагъуэхэмрэ, ныкъуэдыкIуэхэм, еджакIуэхэм, нэхъ хуэмыщIауэ псэу адрей гупхэм пыухыкIауэ ядэIэпыкъуным. Закон щхьэхуэхэмрэ республикэ программэ хэхахэмрэ кьащтащ ветеранхэм, ныкъуэдыкIуэхэм, апхуэдэ гугъуэгI гупхэм защIэгъэкъуным яхуэунэтIауэ. ЗаконкIэ зэблагъэкI опекэмрэ попечительствэмрэ, сабий унафэщIэжа унагъуэхэм я Iуэхуэкр.

Жылагъуэ зыужьныгъэр зыхуэдэмрэ абы и зэфIэкIымрэ кьызэралъытэ Iэнатlэ зыщIэгъэкъуэным, щIыуэпсым и хьуГуэфIыгъуэхэр зэгъэзэхуэу зэрыгъэужьыным, щIэныгъэр, щIэныгъэ, щIэныгъэ, щIэныгъэ зэрыгъэужьыным теуха лэжьыгъэ зыбжанэ. Абы къыхэкIыу ящIыжу Шыпш зэкъуэшхуэу Аслъэнрэ Беслъэнрэ, Жанкишиев Вадим, Светиков Сергей, Колядэ Андрей, Гулиев Мурат, нэгъэущIэхэр.

Республикэм и курыт школ псоми я класс нэхъыжьхэм щекIуэкIащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэконхэр кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэр илъэс 70 зэрырикъуи теуха дерс зэIуахэр. Абыхэм Парламентым и депутатхэм я нэхъыбапIэр хэтащ икIи еджакIуэхэм щIэныгъэ гъэзэщIыным, щIэныгъэ зэрыгъэужьыным, щIэныгъэ зэрыгъэужьыным теуха лэжьыгъэм и планыр зэрагъэзащIэм ар зэрымыуэу щIыкIэлыпIэр. Хуит сыкъэсщI а лэжьыгъэшхуэм папщIэ депутатхэм я щIэкIэ абы фIыщIэ ин бгъэдэIыну.

Нобэрей юбилейм зэрыщыту ди жылагъуэм папщIэ мыхьэнэшхуэ иIэщ. Абы Iэмал кьыщет парламентаризмэм и тхыдэм ехьэлIа зэконхэр иджырей гъащIэм кьызэрыщыдгъэсэбэпыну щIыкIэм дегупсысыныкIэ. Араща мы юбилейр щагъэлъэпIэным шыхуэгъэхьэзэрыныкIэ Iуэхуэм и Президентым и Къанокъуэ Арсен щIыщытар икIи зэфIагъэкIыжыну хуейуэ зэрыгъэзэжар. Абы щIэныгъэхэм я планыр зэрагъэзащIэм ар зэрымыуэу щIыкIэлыпIэр. Хуит сыкъэсщI а лэжьыгъэшхуэм папщIэ депутатхэм я щIэкIэ абы фIыщIэ ин бгъэдэIыну.

Нобэрей юбилейм зэрыщыту ди жылагъуэм папщIэ мыхьэнэшхуэ иIэщ. Абы Iэмал кьыщет парламентаризмэм и тхыдэм ехьэлIа зэконхэр иджырей гъащIэм кьызэрыщыдгъэсэбэпыну щIыкIэм дегупсысыныкIэ. Араща мы юбилейр щагъэлъэпIэным шыхуэгъэхьэзэрыныкIэ Iуэхуэм и Президентым и Къанокъуэ Арсен щIыщытар икIи зэфIагъэкIыжыну хуейуэ зэрыгъэзэжар. Абы щIэныгъэхэм я планыр зэрагъэзащIэм ар зэрымыуэу щIыкIэлыпIэр. Хуит сыкъэсщI а лэжьыгъэшхуэм папщIэ депутатхэм я щIэкIэ абы фIыщIэ ин бгъэдэIыну.

Нобэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр мамырыгъэм, зэпIэзэрыпынгъэм, зэгурыIуэныгъэм, зэгъунэгъуфIы зэдзэпсэуным я щIыналъэу щытщ. Ди дежь щопсэу икIи щолажьэ лъэпкъ зэмылIэужьыгъуэу 100-м щIигъум щыщхэр икIи, республикэм щыIэ адрей псэукIэмрэ лэжьыгъэмрэ хуэдэу, абыкIи фIыщIэ ин бгъэдэIыну къэрал властым законхэр кьыдзэгъэкI и органым - Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым.

Хуит сыкъэсщI республикэм законхэр кьыдзэгъэкI и органым республикэм кьыпощыт кьалэнхэр гъэзэщIыным, ди жылагъуэм зегъэужьыным, ди щIыхуэм яхуэфащэ псэукIэ дахэ кьызэрагъэпэщыным, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэмрэ Урысей Федерацэмрэ адэкIи зауэныным ехьэлIа лэжьыгъэхэр дгъэзекIыным куэд зэрыхищIыхьынур си фIэщ зэрыхъур жысIэну.

КъБР-м и Парламентым и Тхъэмадэ Бечелов Ильяс.

КъБР-м и Президентым и Кубокыр республикэм къонэж

Парламентаризмэм и лъабжьэр ди щIыпIэм зэрыщагъэтIылъэрэ илъэс 70, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентыр кьыдзэрыгъэзащIэ илъэс 15 зэрырикъуи и щIыхькIэ, хабзэ зэрыхъуам тету, мазхуэшхуэ щыгъажэ екIуэкIащ.

ЩЭБЭТ кIуам республикэ ипродромым щIыхушхуэ кьекIуэлIат. «Iуащхьэмахуэ и кубок - 2008» III дунейпсо щыгъажэм и саугъэтитхум щIэбжащ ЕУФ-м и щIыпIэ зэхуэмыдэхэм кьыкIа щыхэмрэ щууейхэмрэ. Мыбы кьрихьэлIэхэщ Налшык, Псыхуабэ, Гудермес, Краснодар ипродромхэм кьыщыжа щы нэхъыбIхэр.

Налшык кьалэм и саугъэтыр (псори зэгъэсуэу сом 300 000 хъур) кьэхьыным щIэбжащ илъэсиитI зи ныбжь шипщI. Псоми зэрыхуагъэфащуэу, метр 1600-рэ зи кIыхьагъ гъуэгур ягъэ зэпичащ США-м кьыщалъхуа, «Русь» ООО-м ей Зрджизэ шым. Ар кьыгъэжащ мастер-шууей Бахъуэ Мухьэмэд. Абы зымащIэкIэ кьыкIэрыхуауэ, етIуанэу кьэсащ Гъэунэ Резуан и щхьэзакъуэш Прескотт. Краснодар краймэ и «Восход» щы заводым и Смоланд ещанэ хъущ.

КъБР-м и хабзэубыху орган нэхъыщхьэр кьыззрагъэпэщэрэ илъэс 70 зэрырикъуи и щIыкIэ ягъэува саугъэтым щIэбэнащ илъэсипIым щIигъуа щыхэр. Метр 3200-рэ зи кIыхьагъ гъуэгум кьыщыздэжа шипщIым яхэтащ ди къэралым щIэрыIуэ щыхъуа щыхэр Саммер Блум, Норд Ал, Мечта Кавказа, Алей сымэ, нэгъэущIэхэри. Мы кьыздэжагъэуэми щыгъажэм дихьэхэр зыпэмылIа Iуэхуэгъуэ кьыщыхъуакъым. 2004 гъэм кьыщыщIэдзауэ зэхьэзэхуэщхуэхэм хэт Ингуш Республикэм щыщ Тумгоев Багаутдин и щхьэзакъуэш Алей и хьэрхуэрэгъуэхэм ефIэкIащ. Ар кьыгъэжащ мастер-шууей Каппушев Магомет. ЕтIуанэ хъуащ мастер-шууей Кьэжэр Алим зыгъэса «Налшык» хьэлвэ заводым и Саммер Блум щыр. Кьэрэшей-Шэрджэс Республикэм и Норд Ал щыр ещанэщ.

Щыгъажэм и саугъэт нэхъ ин дыдэу сом 1 900 000-рэ хъур КъБР-м и Президентым и Кубокым хуэхат. Ар кьэзыхьыным щIэбэнащ США-м, Бразилием, Германием, Ирландием, Инджылызым кьыщалъхуа щыуэ 12. Ди гуапэ зэрыхъуащи, илъэсищ хуэдэ ящIа и зэхьэзэхуэм и саугъэтэщ ящIа. Ар кьыхьуащ метр 2000 зи кIыхьагъ гъуэгуанэр зэпэ щыуэ Кьэжэр Алим зыгъэса «Налшык» хьэлвэ заводым и Саммер Блум щыр. Кьэрэшей-Шэрджэс Республикэм и Норд Ал щыр ещанэщ.

Щыгъажэм и саугъэт нэхъ ин дыдэу сом 1 900 000-рэ хъур КъБР-м и Президентым и Кубокым хуэхат. Ар кьэзыхьыным щIэбэнащ США-м, Бразилием, Германием, Ирландием, Инджылызым кьыщалъхуа щыуэ 12. Ди гуапэ зэрыхъуащи, илъэсищ хуэдэ ящIа и зэхьэзэхуэм и саугъэтэщ ящIа Прескотт метр 3200-рэ зи кIыхьагъ гъуэгум кьыщыздэжа шипщIым яхэтащ ди къэралым щIэрыIуэ щыхъуа щыхэр Саммер Блум, Норд Ал, Мечта Кавказа, Алей сымэ, нэгъэущIэхэри. Мы кьыздэжагъэуэми щыгъажэм дихьэхэр зыпэмылIа Iуэхуэгъуэ кьыщыхъуакъым. 2004 гъэм кьыщыщIэдзауэ зэхьэзэхуэщхуэхэм хэт Ингуш Республикэм щыщ Тумгоев Багаутдин и щхьэзакъуэш Алей и хьэрхуэрэгъуэхэм ефIэкIащ. Ар кьыгъэжащ мастер-шууей Каппушев Магомет. ЕтIуанэ хъуащ мастер-шууей Кьэжэр Алим зыгъэса «Налшык» хьэлвэ заводым и Саммер Блум щыр. Кьэрэшей-Шэрджэс Республикэм и Норд Ал щыр ещанэщ.

Шыгъажэм и саугъэт нэхъ ин дыдэу сом 1 900 000-рэ хъур КъБР-м и Президентым и Кубокым хуэхат. Ар кьэзыхьыным щIэбэнащ США-м, Бразилием, Германием, Ирландием, Инджылызым кьыщалъхуа щыуэ 12. Ди гуапэ зэрыхъуащи, илъэсищ хуэдэ ящIа и зэхьэзэхуэм и саугъэтэщ ящIа Прескотт метр 3200-рэ зи кIыхьагъ гъуэгум кьыщыздэжа шипщIым яхэтащ ди къэралым щIэрыIуэ щыхъуа щыхэр Саммер Блум, Норд Ал, Мечта Кавказа, Алей сымэ, нэгъэущIэхэри. Мы кьыздэжагъэуэми щыгъажэм дихьэхэр зыпэмылIа Iуэхуэгъуэ кьыщыхъуакъым. 2004 гъэм кьыщыщIэдзауэ зэхьэзэхуэщхуэхэм хэт Ингуш Республикэм щыщ Тумгоев Багаутдин и щхьэзакъуэш Алей и хьэрхуэрэгъуэхэм ефIэкIащ. Ар кьыгъэжащ мастер-шууей Каппушев Магомет. ЕтIуанэ хъуащ мастер-шууей Кьэжэр Алим зыгъэса «Налшык» хьэлвэ заводым и Саммер Блум щыр. Кьэрэшей-Шэрджэс Республикэм и Норд Ал щыр ещанэщ.

Ищащ федерал округым и Кубокыр кьэхьыным щIэбэнащ щы 13. Мыбы хэта щы нэхъ лъэрызехьэхэм ящIыщт Воитель, Эмбрадорэ, Артакс, Забайкалец щы-хэр. Метр 2800-рэ хъу Гъуэгуанэр псом нэхърэ нэхъ пыщIыщу кьызэпичащ Круглыхин Сергей кьыгъэжа «Восходым» и Эмбрадорэм. Абы зы мащIэкIэ кьыкIэрыхуауэ щыгъажэм дихьэххэм текIуэныгъэ кьихьыну зыхуамыгъэфащэ I категорие зиIэ щууей Пщыкъ Амир зытеса «Налшык» хьэлвэ заводым и Ютин щым. Шэшэн Республикэм щыщ Закаев С. и щхьэзакъуэш Артакс ещанэу кьэсащ.

Етхуанэ кьыздэжагъэуэм хэтахэр щIэбэнащ Iуащхьэмахуэ и кубокым. Мыбы щытекIуэнур кьэщIэгъуэйт, сыт щхьэкIэ яIиIэмэ, кьыздэжахэр псори щы лъэрызехьэ защIэт. Щыхэр псори зэгъэсуэу екъащ или Iуэгуанэм и ныкъуэр кьэзэпачыу япэ ищи кьэкIэрыхуэри хэмыту къэжахэщ. Иужьрей километрым зэуэ зричащ КъБР-м щыщ Гъэунэ Резуан и щхьэзакъуэш, Германием кьыщалъхуа Аллез Драгон. Абы тесащ I категорие зиIэ щууей Пщыкъ Амир. ЕтIуанэ саугъэтри республикэм кьынэжащ. Ар кьихьащ Бахъуэ Мухьэмэд кьигъэжа «Конкурент» агрофирмэм и Пуэрт щым.

ТекIуэхэм ехъуэхъуащ икIи кубокэр ираташ КъБР-м и Парламентым и УнафэщI Бечелов Ильяс, абы и кьуэдзэхэм.

Здэжэхэр щызэпачыэхэм щыгъуэ щыгъажэм кьэкIуэлIахэм я нэгу зрагъэужьащ КъБР-м и эстрадэм и артист цIэрыIуэхэу Хьэжьрокъуэ Сулътан, Лилу, Хьэхъуэпащ1э Амырхъан сымэ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

КъБР-м и Президентым и Кубокыр ет Кьэжэр Альберт. *Сурэтхэр* **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

● КъБР-м и Парламентыр илъэс 70 зэрырикъур ягъэлъапIэ

Цыхубэр зыубгъуауэ хэту республикэм и япэ Президентыр, Къэбэрдей-Балъкъэрым и тхыдэм щыяпэу щыт, палатиту зэхэт Парламентыр зэрыхахар, Конституцэщ1э кьызэращтар властым кьэру зэримыIэжыр кьызэнэкIныкIэ, кьэралыгъуэ гъэбыдэныкIэ, правовой Iэмалхэмкlэ жылагъуэ зэгурыIуэныгъэ кьызэгъэпэщыныкIэ республикэм и адрей Балъкъэр Республикэм и Парламентым ЩIалэгъуалэ палатэ кьызэрыщызэрагъэпэщам.

Законхэр кьыдгъэкIыныкIэ лэжьыгъэм и унэтIныныгъэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ цIыхухэм я узынщагъэр хъумэныр. 1996 гъэм кьащтащ щытащ «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и цIыхухэм я узынщагъэр хъугъэм ехъуIэныгъэщIэхэр кьыщащхьэ.

Къэбэрдей фIыщIэ яхуэсщIыну сыхуейщ цIыхубэ хъыбарегъащIэ Iуэхущ1апIэхэм я унафэщIхэмрэ лэжьакIуэхэмрэ, абыхэм «КъБР-м законхэр кьыдзэшIыкI и органхэр кьыдзэшIыкI» рубрикэ щхьэхуэм щIэту къэрал, жылагъуэ лэжьакIуэхэм, щIэныгъэлIхэм, творческэ интеллигенцым я къэпсэльэныгъэхэр кьызэрызэрагъэпэщам папщIэ. Хэхаущ фIыщIэ яхуэсщI КъБР-м и Правительствэмрэ Урысейм Щ1эныгъэхэмкIэ и академиеи и Къэбэрдей-Балъкъэр щIэныгъэ центрымрэ Гуманитар къэхутэныгъэхэмкIэ я институтым, КъБР-м и Архив къулыкъум, Парламентым и Аппаратым я лэжьакIуэм. Абыхэм Республикэм и Совет Нэхъыщхьэм и лэжьыгъэм ехьэлIа тхыдэ мыхьэнэ зиIэ материал куэд кьагъуэтыжащ икIи ахэр кьагъэсэбэпуэ юбилейм теухуа тхыльэ щхьэхуэ кьыдагъэкIащ, сурэт гъэлъэгъэныгъэ кьызэрагъэпэщащ.

Апхуэдэу кьэгъэльэгъуапхъэщ юбилейм зыхуэгъэхьэзырыным хиубыдау КъБР-м и Совет Нэхъыщхьэм и депутату щытахэм, къэрал, жылагъуэ щхьэхуэ, творческэ интеллигенцым я зэIуущIэхэр Республикэм и Парламентым кьызэрыщызэрагъэпэщащ.

ГуфIэгъуэ зэIуущIэм хэтхэу пщIэ зыхуэсщIэх!

Республикэм законхэр кьыдзэшIыкI и органым и юбилейр егъэлъапIэ Парламентым и депутатхэр щIэуэ щыхуахьыну пIалъэр кьэсыжыным щIигъуа щыхэр Саммер Блум, Норд Ал, Мечта Кавказа, Алей сымэ, нэгъэущIэхэри. Мы кьыздэжагъэуэми щыгъажэм дихьэхэр зыпэмылIа Iуэхуэгъуэ кьыщыхъуакъым. 2004 гъэм кьыщыщIэдзауэ зэхьэзэхуэщхуэхэм хэт Ингуш Республикэм щыщ Тумгоев Багаутдин и щхьэзакъуэш Алей и хьэрхуэрэгъуэхэм ефIэкIащ. Ар кьыгъэжащ мастер-шууей Каппушев Магомет. ЕтIуанэ хъуащ мастер-шууей Кьэжэр Алим зыгъэса «Налшык» хьэлвэ заводым и Саммер Блум щыр. Кьэрэшей-Шэрджэс Республикэм и Норд Ал щыр ещанэщ.

Шыгъажэм и саугъэт нэхъ ин дыдэу сом 1 900 000-рэ хъур КъБР-м и Президентым и Кубокым хуэхат. Ар кьэзыхьыным щIэбэнащ США-м, Бразилием, Германием, Ирландием, Инджылызым кьыщалъхуа щыуэ 12. Ди гуапэ зэрыхъуащи, илъэсищ хуэдэ ящIа и зэхьэзэхуэм и саугъэтэщ ящIа Прескотт метр 3200-рэ зи кIыхьагъ гъуэгум кьыщыздэжа шипщIым яхэтащ ди къэралым щIэрыIуэ щыхъуа щыхэр Саммер Блум, Норд Ал, Мечта Кавказа, Алей сым

Комсомолыр ильэс 90 ирокъу

Нужь ильэсхэм, дэ жаІуэ, зэрыхъунщи, дэ, ныбжь зиІэхэр, десэжащ ди гъащІэм нэхъапэм хэтыж ІыапІэныгъэ кУэдэр зэрыкІэкІыкІыж. Ди дежкІэ тынШкъым: дэ а ІыапІэныгъэхэм щыІапІэныкІащ, дакъыкъэхъуІащ.

АПХУЭДЭЖ Щылэгъуалэм и Союзпсо Ленин Коммунист Союзым (ВЛКСМ). Ар 1918 гъэм жэпУэгъуэм и 29 - щэкІэгъуэм и 4-м рабочэ, мэкъумэшыщІэ щылэгъуалэм и яп э урысейпсо сЫездым къыщыІэзрагъэпэщащ. Щылэгъуалэм и Урысей коммунист союз фІащауэ. Зэманыр хуабжьу хьэпъэт - граждан зауэм щИдзат. Властыр зыЕрыхьа большевикхэр хуэмакъуэт къаруущІэхэм. Абыхъэм ар зыхАгъаГъэр щылэгъуалэрт. Ауэ ныбжьыщІэ хэр яп щыкІэ къыдэзыжьащ, зэщІэзгъэуЕн хуейт. Мис апхуэдэ щыкІэкІэ щыпІэ-щыпІэ Іэхэм къыщызэрагъэпэщу хуежьащ ныбжьыщІэ зэгухьэныгъэхэр. Мис абыхъэ и ІыкІуэхэр хуэмакъуэ щуЕгуГъу тщІы союзыр къыдзыгъэпэщат. ЖыІэн хуейщ комсомолыр зэуэ Іуэхугъэшхуэхэм зэрырыхьар.

НыбжьыщІэхэр зэуапІэкъэ Іухьэрт, щыІэм нукІ къалэдэсхэм яГъэсыну пхъэр мэхэм щыпаупщІуэрэ хурагъашэрт, кьуажжэм ерыскъэпхъэшхэр къащІырт. Иджы а псоми щІэрыщІэу хопльэж, ауэ зыщыгъэгъупщэн хуейкъым щІалэгъуалэм и зэгухьэныгъэр зыхэта зэманыр хуэфащуу зэрыщытащ.

1924 гъэм зэгухьэныгъэм фІащащ Ленин Владимир и цІыр - щылэгъуалэм и Урысей Ленин коммунист союз, ильэситІ дэкІри, абы игъуэтащ ильэс кУэдкІэ зэрихьа цІэр - ВЛКСМ.

Граждан зауэр нухри, комсомолым хэтхэр жьыдэкъу хэлэжьхьащ къэралыр зэфІэгъэувэжыным. Комсомол гупхэр хелэжьыр щІэныгъэныщІэр гъэкІэздыным, хьунщІакІуэхэм пэщІэтыным, мэкъумэшэ Іэнатіэр къэІэтыным.

Къыпхуэмылытэн хэлъхьэныгъэ абыхъэм хуащІащ къалэщІэхэр, Іуэхущ Іапі э инхэр, гъуэгуэр, нэ.къ. хуэныным.

Апхуэдэ дыдэу Хэку зауэщхуэм и зэманми ІыпІэгъэшу щІэзэрахьащ. Дэ дыщІыгъуэщ ебгъэрыкІуэ ди зауэлІхэм гъуэгу яритын, ахэр кьригъэлъэн папщІэ Матросов Александр фашист дзотыр ешы и Іэпкъпэпхъымкі зэхэущІауэ зэрыщытам. Абы зэрымыпсэужу фІещащ Совет Союзым и Лыхъужь цІэр. Апхуэдэ дыдэ лІыгъэ зезыхьа нэгъуэщІ ныбжьыщІэхэри мащІэкъым. Псоми яцІэ Коммодемьянская Зое и хьыбарыр. ЩІэзыІэт зыхэт партизан гупыр зэдзыщІэщІыпІэр абы фашистхэм яхунІуэтакъым, хьэкІэхъуэжІагъэ ин дыдэ хэлъу ящІэрт. Апхуэдэ дыдэу лІыгъэ хэлъу я псэ ятащ Краснодон щыІа «ЩІэблэщІэ гвардие» щэхуреланэ. Абыхъэ зэгухьэныгъэм хэтхэм.

Хэку зауэшхуэм и ужь комсомолым щыпсэу зиужьащ. Ар къэралыр, жьлагъуэ Іуэхуэм хэтащ зэфІэкІыщхэуэ зэрыщытащ.

Зэрихьа лІыгъэмрэ зэфІэгъэкІа гъэкьыгъэмрэ папщІэ ВЛКСМ-м хуагъэфащащ Ленин ордену щы, Октябрь Революцэм и орденыр, Бэракъ Плъыжь орденыр, Бэракъ Плъыжь орденыр.

Мис апхуэдэ щыхьэнгъэ иІащ нобэ зи ильэс 90-р яГъэльапІэ щІалэгъуалэ зэгухьэныгъэм.

Абы ныбжьыщІэ мелуанэхэр къыгъэтэджащ Хэкур фІыуэ яІыгъуэ.

Икіи ар зэи тхьдэм хэГъэщэжьыкъым.

МАХЪШОКЪУЭ Мухьэмэд.

Щылэгъуалэм я гъэсакІуэ нэст

● Гукъэкъыжхэр

Сэ комсомолым сыхьыхьауэ щытащ 1950 гъэм, Ленин В.И. кьышдальуэ мэлыжьыхьым и 22-нэ махуэм. Абы щыгъуэ еханэ ящІэрт сыщІэст ВЛКСМ-м и ЦК-м и яп секретарыр Шелепин Александрт, ди обкомым и яп секретарыр Кабалоевт Биларт. Дэ комсомолым дыщыхагъэхьа райкомым и яп секретарт ди кьуажэ щІалэ Гъудэ Гъумар. Ар Хэку зауэшхуэм хьэкІыльатэхьэщ, хэГат щІэныгъэ зиІэ щІалэ ахъыгъэмант. Школым и комсомол секретарт Цагъэ Аметэ. Ар икьуІкІэ жьыдкІэрт фІыуэ едэжэт, школым пщІэшхуэ щиІэт. Нэхъ ирыкІэ комсомол секретару диІащ Кьхуэтепсыкъэ Пэтэрбий. Ар фІыуэ едэжэт. Апхуэдэу школым комсомол секретару диІащ КІэщт Мухьэмэ. Сэри секретарыр зыкьыдысхуэу щытащ.

Университетым сыщІэтІысхьа нэхъыи, сэ зэпымыІуэу комсомол лэжьыгъэм сыхэзташ. ЯІпэ щыкІэ ди курсым и комсоргыу сыщытащ, ИТІанэ факультетым и комсомол комитетым сыхагъэхьащ. Ди факультетым и комсомол комитетым и секретару щытащ Барсыкъуэ Анатолий, итІанэ Зумакулов Борис. Ещанэ курс сыхьауэу университетым и комсомол комитетым сыхагъэхьащ. Абы и секретарт Щоджэнцыкіу Левэ. Нэхъ ирыжькІэ абы и секретару Мэлбахьуэ Ириня хахауэ щытащ. Сэ гъэсэныгъэ лэжьыгъэр нэхъ кьызэрэгъащІылат. Зэи щымыІауэ университетым и сту дент лекторыгу гуп кьызэрэгъэпэщат. Абы хэтх эр предпринятэхэм, колхозхэм, совхозхэм дгъакІуэрэ дуней Іуэху щытыкІэм теухуауэ лекциэм ядедгъаджэрт. Лекциэр зэхэлъхьэнымкІэ щІэгъэкъуэн кьытхуэхьэрт а зэманым ЛКСМ-м и обкомым и лектор гупым и унафэщІ Хьалмэдэхьу Сосльэнбэч. Ди лекторхэр гъэмахуэ хэуп Іэми дгъакІуэу щытащ. Сэ си щхьэкІэ гъэмахуэ гъэсэныгъэ п

Калининград дэтщ Быгуэ Ахьмэд и академие

● Дифі догъэлъапІэ

Дэ куэдрэ зэ хьыдж адыгэхэр Урысей Федерацэм и къыдэхэр зэхуэмыдэхэм, уеблэмэ къэрал куэдым зэрыщыпсэум и хъыбар. Іыхьэ дейм нкІаУэ гуапэ тщо хьу ахэр я гъэжьигъэкІэ, я Іуэхущіафэкіэ, я щыхъугъэкіэ зэдэщыІэ щыпІэм къыщыхэжаныкІыу къыщытщІэкІэ. Апхуэдэу дызэрыгушхуэ хьун адыгэ щІалэщ Налшык къыщалъхуа, илъэс 18 зэрыхъурэ Калининград щыпсэу Быгуэ Ахьмэд.

АХЬМЭД абы кІуат Налшык и «Спартак» футбол командэм хэта и кІуэш Адэ-кІэ «Балтийскэм» ирагъэблэгъа иужькІэ. Калининград университетым и биологие факультетым щыщІэтІысхьэм щІалэм и псэм ищІэрт мы кІалэм кьэнэкІэ зэрыхьунур. Апхуэдэуи къыщІэкІащ. «ХуущІегъэжьыркъэ?» - жыпІэу ущеупщІкІэ къыпогуфІыкІ. «Сэ унагъуэ дахэ, сипхъу гъэфІэн Динэ сиІэщ. Си лэжьыгъэри фІыуэ сольагъу. Пэгъэущ Іуэ хущ си хэкум, абы и щыпІэ дахэхэм сазэрыхуэзэзышыр. ИльэсыкІи зэ е тІэу хуэдизрэ сыкъызэрыкІуэжыным, си Іыхьлыхэм сазэрыбгъэдэсыным сыхущІокъу. Телефонкі куэдрэ дызопсалъэ».

Гъэщ1эгъуэнщ, и щІэныгъэкІэ биологии, Ахьмэд и дежкІэ спортым мыхьэнэщхуэ зэриІэр. Ар ушу-кунфу спорт лІэужьыгъуэм и мастеррщ, а къуэкІыпІэ зэуэнІэхэмкІэ Калининград дэт академиер Быгуэм къызэригъэпэщащ икІи а Іуэхущіапіэм ар и унафэщІщ.

Ахьмэд зэрыщыкІу лъандэрэ спортым, псом хуэмыдэу футболым, боксым, лъакъуэрыгъажэм дихьэхыр т. ЛъакъуэрыгъажэмкІэ ар спортым и мастерым и кандидат хъуауи щытащ. Ди хэкуэгъу щІалэм хэлъ ерыщагъым и щапхъэщ Донгуэ-Орун кьурш щхьэдэхыпІэ щыкІур Ахьмэд лъакъуэрыгъажэм тесу къызэрикІыуэ зэрыщытар. А гъэзэгуанэр абы эпичат зы жэщрэ махуитІым кьриубыдэу, и лъапыншагъэ къыщыхъур зэкъуэтІакъуэхъэрэщ, ауэ удын гуэр кьыптемыхуэу кьанэркъым. Абын уосэж. Нэхьыщхьэр зэуэкІэм и хабзэхэм фІыуэ ущыгъуэзэнырщ, абы кьыдэкІуэу актер Іэщіагъэми тІэкІу хэпщІыкІынырщ.

Быгуэ Ахьмэд нэхъапІэуэкІэ художественнэ фильмитІым - «Главный калибр», «Рождение легенды» жыхуиІэхэм - хэтащ. Иджыблагъэ Екатеринбург кьалэм щытраха фильмыщІэм ролхэм ящыщ зыи щинтъэзэщІащ *(сурэтым щывогъагъу).*

ЕГЪЭ ДЖАКІУЭ нэсым зэрихьэну, езым ищІэ псори и гъэсэн щыкІуэхэм зэрагурагъэІуэным хущІокъу Ахьмэд. Ар зи унафэщІ академием хэту кассадер ныбжьыщІэм и школ къызэІуех. Куэд щІауэ Быгуэм и нэ кьыхуокІ ушум щыхуагъасэ Іуэхущіапіэ Налшыки щыэзэтригъэуэну.

«Калининград адыгэ куэд щыпсэуэр?» - жытІэу дыщеупщІым, Ахьмэд къыхигъэщащ аэр зэрымышІэр икІи къыщІигъащ:

- Абыхэм ящыщу сэ нэхъ си ныбжьэгъуэщ Батї Сэутіан, Мэшкьуэ Руслан, Щоджэн Юрэ сымэ. Аэр гъащІэм пъэ быдэкІэ хэува, пщІэ зыхуащІ щыхуэхэщ. Дэ щІэх-щІэхьурэ дыззэхуоэ, шыгъупІастэ зэдыдоих. Калининград щыщ ди ныбжьэгъуэ щІалэхэм куэд къащІащ ди адыгэ хабзэхэм теухуауэ. Абыхэм мыхьэмыщІагъэ зыхалъагъуэу щыта «Кавказым щыщ щыхуэ- псалъэ хэр къазэрыгурыІуэу щытам хуэм-хуэмрэ зехьуэж. Къэбэрдей-Балъкъэрым ущыщу щыжьыпІэкІэ, пщІэ кьыпхуащІу зыкъыпхуатІаз», я чэнджэщ кьуаехьлІэ. Сэ кьыззрысльытэмкІэ, дэнэ щыпІэ щымыпсэуми щыхуэхэр зэрызэщхьэщыкІым нэхърэ зэрызэщхьэщыр нэхъыбэщ. Щыхуэ гъэсар зэпІыкІыр укъызыхэкІа пъэпкІыкІыем, атІэ пхэлъ щыхугъэрщ. Псом хуэмыдэу абы мыхьэнэшхуэ иІэщ тренерым дежкІэ. Сэ жэуап сохъ щыпІэ жыжьэ хэм щекІуэкІ зэхьэзэхуэжэм сшэ сабийхэм я гъащІэр, я уэнымщагъэр хьумэмыкІэ. Адэанэм я быныр дзыхь кьыщыхуащІкІэ, ар дзыхьышхуэжъэ? Сэ а дзыхьым хуабжьу грогушхуэ икІи ар зэрызгъэпэжьмыш сытым дежи жуэк ящІ.

БЛІЙ Даянэ.

Быгуэ Ахьмэд.

къуэрыгъажэр пІэкІэщІхь къыхуихуэу. Сонэ мэлыхьуэхэм Быгуэр кьыщалъэгъуам, я нэгу щІэкІыр я фІэщ хьуртэкъым...

Быгуэ Ахьмэд зи тхьэмадэ академием псори зэхэту ныбжьыщІи 120-рэ кьокІуалІэ. Ахэр егъэджакІуэ-инструктори 3-м я нэІэм щІэтщ. ЕджакІуэхэр ушум и унэтІыныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэм хуагъасэ икІи ахэр щІэх-щІэхьурэ зэкъэзэхуэхэм хэтщ. Псалъэм папщІэ, накъыгъэ мазэм кунфумкІэ Италием щекІуэкІа зэпеуэм абыхэм кьыщацхьащ дыщэ медалитху. Адрей илъэсхэми я1а екъуІэнэныгъэхэм я гугъу пщІымэ, академием и гъэсэнхэм псори зэхэту дыщэ медалу 25-рэ я1эщ. Кьыхэгъэщыпхъэщ абыхэм я1ыщ зыр Ахьмэд ипхъу Динэ къызэрихьар. А хьыджэбз нэфІэгуфІэ щыкІур ушум дехьэх, ауэ зыщІэхьэпсыр дохутыр Іэщіагъэрщ.

Италием щекІуэкІа зэхьэзэхуэр кьызэзыгъэпэщахэм зэпеуэм хагъэхьат езы тренерхэри. Мыбдежым Ахьмэд и зэфІэкІри зэрыльагэр къигъэлъэгъуащ, текІуэныгъэри зыІэщІигъэкІаХьым.

А псомэ кьадэкІуэу, Ахьмэд кассадер Іэзэщ. А Іэщіагъэм абы сэбэп кьыщыхуохьу спортым и лІэужьыгъуэ куэдым зэрыхуэзэкІуэтьакІуэр. Псом нэхърэ нэхъыщхьэрэщи, цыхуэр зэрызэщхьэщыкІыр нэхъыбэщ. Цыхуэ гъэсар зэпІыкІыр укъызыхэкІа лъапІкІыбыкІыем, атІэ пхэлъ щыхугъэрщ. Псом хуэмыдэу абы мыхьэнэшхуэ иІэщ тренерым дежкІэ. Сэ жэуап сохъ щыпІэ жыжьэ хэм щекІуэкІ зэхьэзэхуэжэм сшэ сабийхэм я гъащІэр, я уэнымщагъэр хьумэмыкІэ. Адэанэм я быныр дзыхь кьыщыхуащІкІэ, ар дзыхьышхуэжъэ? Сэ а дзыхьым хуабжьу грогушхуэ икІи ар зэрызгъэпэжьмыш сытым дежи жуэк ящІ.

БЛІЙ Даянэ.

Фильмыщіэр щытрахым *(Ахьмэд якум дэтщ).*

Цыхуэ гъащІэ. Сыту гуфІэгъуэ куэд икІи гуэзвэгъуэ мыламщІэ хэлъ абы икІи дэтхэнэри хуитщ и гъащІэр зэриухуэну щыкІэм. Арщхьэкіэ фІэкІыпІэ зимыІэ, псоми ди зэхуэдэ зы Іуэху хэлъщ гъащІэм - ар лІэныгъэрщ. Ар зыльэмыІэс щыІэкъым икІи абы щыгъуэщ щыхуэм хуэзэфІэкІыныр щыщ куэд нАуэ къыщыхьыр. Си тхыгъэм зи гугъу щыфхуэсщынур къытепсыха гуауэшхуэм зрезымыгъэщІыкІа щыхуэщ.

МАЛКЭ щыщ Хъуран Мусэ псэгъу хуэхьуат. Сэрмакъ щыщ бзылъхугъэ Мэлей Аринэ. ФІыуэ зэрыльагъу зэщхьэгъусэхэр унагъуэ дахэ хьуащ, зым и ужьым адрейр иту абыхэм кьащІэхьуащ бынт 4. Насыпт мыкІуэщІыр я унатІи Іутащ, и быныр зэрипІынІ Іуэху зэрихуэу. Ар лэжьащ дэрбзэрэ, сатуми эхтащ. Иджыпстэ Аринэ Малкъ дэт курыт еджапІэм щолажьэ. Абы пщІэ кьыхуащІ школ унафэщІхэми, егъэджакІуэхэми, кьыдэлажьэхэми, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ и кьалэнхэр ныкьуасныгъэншэу егъэзащІэ, нэмысыщхьи хэлъщІ.

БынкІэ насыпыфІэу зельэтэжи Аринэ. Апхуэдэу ар анэшхуэ Іуанэхуэщ. Къуэрыльхъу-пхъурыльхъуу абы иІэщ щыкІуи 4. Псэм хуэдэу ильагъу и бынхэм, абыхэм кьащІэхьу щІэблэм я нэсыр куэд хэпльэну, и гъащІэр кІыхьу, узыншэу псэуну ди гуапэщ.

ЩХЬЭНЫКЪУЭ Мусэбий, *егъэджакІуэ.*
Малкъ къуажэ.

Щэкіуэгъуэм екіуэкіыну зэлущіэхэр

Премьер-лигэ
ПощІрэ ебланэ джэгуГуэ
Щэкіуэгъуэм и 1
(щэбэт)
«Зенит» (Санкт-Пе тербург) - «Химки» (Химки)
ЦСКА (Мэскоу) - «Спартак» (Мэскоу)
Щэкіуэгъуэм и 2
(тхьэмахуэ)
Т Эрч» (Грозный) - «Москва» (Мэскоу)
«Луч-Энергия» (Владивосток) - «Амкар» (Пермь)
«Сатурн» (Мэскоу область) - «Рубин» (Кьэзан)
«Спартак-Налшык» (Налшык) - «Томь» (Томск)
Щэкіуэгъуэм и 3
(блыщхьэ)
«Локомотив» (Мэскоу) - «Динамо» (Мэскоу)
«Крылья Советов» (Самарэ) - «Шинник» (Ярославль)
Чемпионхэм я лигэ. Гуп зэпеуэ.
Щэкіуэгъуэм и 5
(бэрэжьей)
«БАТЭ» (Борисполь, Белоруссие) - «Зенит» (Санкт-Пе ербург, УФ)
УЕФА-м и кубок. Гуп зэпеуэ

● Футбол

Жэпэгъуэм и 6
(махуэку)
«Спартак» (Мэскоу, УФ) - «Удинезе» (Удинезе, Италие)
«Фейеноорд» (Роттердам, Голландие) - ЦСКА (Мэскоу, УФ)
ПощІрэ евнэ джэгуГуэ
Щэкіуэгъуэм и 7
(мэрем)
«Химки» - «Томь»
Щэкіуэгъуэм и 8
(щэбэт)
«Шинник» - «Сатурн»
«Крылья Советов» - «Спартак-Налшык»
Щэкіуэгъуэм и 9
(тхьэмахуэ)
«Спартак» - «Локомотив»
«Динамо» - «Луч-Энергия»
«Москва» - ЦСКА
«Амкар» - «Зенит»
«Рубин» - «Тэрч»
ПощІрэ евгъуанэ джэгуГуэ
Щэкіуэгъуэм и 16
(тхьэмахуэ)
«Спартак-Налшык» - «Химки»
«Тэрч» - «Шинник»
ЦСКА - «Рубин»
«Локомотив» - «Москва»
«Луч-Энергия» - «Спартак»
«Зенит» - «Динамо»
«Томь» - «Тэрч»
«Амкар» - «Химки»
Чемпионхэм я лигэ. Гуп зэпеуэ
Щэкіуэгъуэм и 25
(гъубж)
«Зенит» (Санкт-Пе тербург, УФ) - «Ювентус» (Турин, Италие)
УЕФА-м и кубок. Гуп зэпеуэ
Щэкіуэгъуэм и 27
(махуэку)
«Динамо» (Загреб, Хорватие) - «Спартак» (Мэскоу, УФ)
ЦСКА (Мэскоу, УФ) - «Лех» (Познань, Польшэ)

Ахэмын Іэдисэ и Іэзагъым хегъахъуэ

● Шашкэ

Ахэмын Іэдисэрэ Балъкъыз Батийрэ.

Иджыблагъэ Сочи щекІуэкІащ урыс шашкэхэмкІэ ныбжьыщІэхэм я XVII дунейпсо зэхьэзэхуэр. Ар хуэунэтІауэ щытащ дуней псом шашкэмкІэ щыпхъыфІэхэр наІуэ къэщІыным, урыс шашкэхэм я щІэр къэІэтыным, къэрал гъэмыІэуужьыгъуэхэм я шашкистэм я зэпыщІэныгъэхэр гъэбдэным.

УРЫСЕЙФедерацэм и щІыхьыр зыхъуэмахэм яхэтащ ди республикэм щыщ Ахэмын Іэдисэ. 1998 гъэм кьалъхуаэм я гупым щыдэзгъэ хьыджэбз цІыкІум зэІуцІыбл иригъэкІуэкІати, 6-м щытекІуащ, адрейр, Удмуртием и лІыкІуэм дригъэкІуэкІар, зэрытемыгъэкІуауэ ихуащ. Балл бжыгъэ кьихьаахэм япкъ иткІэ Іэдисэ дунейпсо зэхьэзэхуэм и дижьынымедалыр кьыщылъсащ. Ягъ увыпІэр кьихьащ Удмуртием и лІыкІуэм. Мы зэхьэзэхуэм Ахэмынр хунгъэхьэзыращ шашкэхэмкІэ спортым и мастер Балъкъыз Батий.

- Кьыхэзгъэщыну сыхуейт, - жеІэ Балъкъыз, - Іэдисэ зэфІэкІ хъарзынэ, гупсысэкІэ жан зиІэ спортсменэ зэхьэзэхуэм зыкъызэрыщигъэлъэгъуар. Ди гуапэт хъыджэбз цІыкІум и Іэзагъыр адэкІэ ефІэкІуэн щхьэкІэ республикэ унафэщІэм абы зэфІэкІ льагэ зиІэ тренер кьыхуащтамэ. Апхуэдэщ, псалъэм папщІэ, Ставрополь крайм щыщ спортым и мастер Саедян Левон. Абы езым хъыбар дигъэщІащ Іуэхур тэмэму зэфІыхьэмэ, Іэдисэ дэлэжьэну зэрыхьэзырымкІэ.

Дунейпсо зэхьэзэхуэм кьыдІуэу, Сочи щекІуэкІащ цІыхухъуэхэм я урысейпсо чемпионат. Ди республикэм и цІэкІэ зэхьэзэхуэм хэтащ фІы дыдэу зыкъэзыгъэльэгъуа Балъкъыз Батий.

Зэхьэзэхуэм щытекІуаэм дипломхэр, медалхэр, саугъэт лъапІэхэр иратащ.

Тхыгъэри сурэтри **ЖЫЛАСЭ Замир** *ейщ.*

● КъБР-м и прокуратурэм

ИлъэсищкІэ

А. шэч хуащІырт хамэ мылъку къыдыгъуааУ. Уголовнэ жэуапым ирамышэлІэн папщІэ абы П рохладнэ ГОВД-м и дознавателым Іулъхьэу сом 2500-рэ иритыну хуигъэлъэгъуащ.

ДОЗНАВАТЕЛЫМ идакъым Іулъхьэ къыИихын икІи къыжриІащ уголовнэ Іуэху кьыщыдэтну зэманым - 2008 гъэм накъыгъэм и 5-м - ирихьэлІэу езым и деж кІуэну.

А. дознавателым деж щыкІуар накъыгъэм и 7-рэ икІи езым ехьэлІа уголовнэ Іуэху къызэрагъэІтар ищІэрти, ямыгъэтІысын, апхуэдэу уголовнэ жэуапыр щхьэщхьэхэн папщІэ дознавателым и стІолым сом мини 2 тришхьащ Іулъхьэу. А дакъикъэм ар КъБР-мкІэ МВД-м и ОСБ-м и лэжьакІуэхэм яубыдащ.

Судым нэсу сэтей кьищІащ Іулъхьэ зытар зэрыкъуэпшэр. Иджы ар илъэсищкІэ лъэхъэщым исынущ.

МЫРЗЭКЪАН Лиуан.

Анэр ухуэдэщ псэм

● Дэ къытхуатх

ГъуэмкІухьауэ къафІэщІырт Мусэрэ Аринэрэ, сабийхэр зэдапІырт, фІыкІэ хуэхьуапсэу. Арщхьэкіэ кІыхьтэкъым абыхэм я насыпыр. И унагъуэ дахэм гу щимыхуэу Мусэ пасэу дунейм ехьжащ. Абы щыгъуэ быным я нэхъыжь Азэмэт еянэ классым щІэст, нэхъыщІэ дыдэ Рузанэ ильэси 7 хьуагъащІэт.

Сыт ищІэнт анэм? Абы и пщэ кьыдэхуат и закъуэ быныр зэщІипІэн, Іэщіагъэ, щІэныгъэ яригъэгъуэтын, гъащІэм гъуэгу захуэ щытригъэувэн хуейуэ. Гугъу ехьами, лажьэ емыкІыу Аринэ иригъэджащ щІалэ закъуэмрэ кьыдэсбзыщымрэ. Азэмэт Бахьсэн кьалэм и автобазэм и ІэщіагъэлІщ, Іэминат дэрбзэрэ мэлажьэ, Іэсият и еджэныр и кІэм негъэ, Рузанэ сатум и лэжьакІуэщ. Псом нэхърэ нэхьыщхьэрати, анэм ахэр игъэсащ цІыху пэжу, псэ кьабзэу, зыпэрыт Іэщіагъэм жэуаплъныгъэ хуаІэу. Езы Аринэ зэи тІыншынІэ кьилъыхьакъым. Іуэху зэхэдгъэпэжьыгъэ хэкарэ имыщІу, сыт хуэдэ Іэнатіи Іутащ, и бныр зэрипІынІ Іуэху зэрихуэу. Ар лэжьащ дэрбзэрэ, сатуми эхтащ. Иджыпстэ Аринэ Малкъ дэт курыт еджапІэм щолажьэ. Абы пщІэ кьыхуащІ школ унафэщІхэми, егъэджакІуэхэми, кьыдэлажьэхэми, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ и кьалэнхэр ныкьуасныгъэншэу егъэзащІэ, нэмысыщхьи хэлъщІ.

БынкІэ насыпыфІэу зельэтэжи Аринэ. Апхуэдэу ар анэшхуэ Іуанэхуэщ. Къуэрыльхъу-пхъурыльхъуу абы иІэщ щыкІуи 4. Псэм хуэдэу ильагъу и бынхэм, абыхэм кьащІэхьу щІэблэм я нэсыр куэд хэпльэну, и гъащІэр кІыхьу, узыншэу псэуну ди гуапэщ.

ЩХЬЭНЫКЪУЭ Мусэбий, *егъэджакІуэ.*
Малкъ къуажэ.

● КъБР-м щыІэ МВД-м къет

Жылагъуэр жыджэру къыхохьэ

Хабзэм къемызэгъыу яхьумэ Іэшэр, абы иратхьэ щэхэр, кьагъауэ щкьыгъуэхэр щІыхуэхэм ящІэкІэ ятыну Іэмал кьезыт, абы щыгъуэми уголовнэ жэуапым ирамышалІэу. «Іэщэ» лъэныгъэм 2008 гъэм жэпуэгъуэм и 15-м щиІэщаи кІи ар Къбэрдей-Балъкъэрым щекІуэкІынущ щэкІуэгъуэм и 15 пщІондэ.

ИДЖЫЕщанэрэ екІуэкІа лэжьыгъэм жыджэру хэтщ ди щІыхуэхэр.

Жэпуэгъуэм и 20-м Щэджэм районым щыІэ ОВД-м зыхуигъэзащ 1965 гъэм кьалъхуа щІыхуэм, Анзорей кьуажэм щыпсэум, япэкІэ

Суд зытрамыщІыхьам, 1958 гъэм кьыдэкІа «ИЖ» щэ-закъуэ щакІуэ фочыр, апхуэдэуи 1959 гъэм ящІа им 5,5 хьу фочыр Іахыну елъэІуу. ХьыбарегъащІэ центрым и «Криминальнэ Іэщэ» базэм ахэр кьыщыгъэлъэгъуакъым. Иджыпстэ ягъэхьэзыр абы пэкІуэ ахьшэр зэрыратыну тхылъхэр.

Зейхэм яІэрохьэж

Автотранспорт ехужьныр мы зманым нэхъ зызыубгъуа щІэпхъаджагъэхэм ящыщу. Абы кьыхэкІыу Кърал кІуэщІ Іуэхуэхмкіэ министерствэу КъБР-м щыІэм кьыщызэрагъэпэщащ автотранспорт дыгъуным пыщІа щІэпхъаджащІэхэр кьыщІэгъэщным хуХаха гуп щхьэхуэ. Абы хэтхэм ищхь зманым Налшык къыщІэм, Іуэщхьэмахуэ, Май, Прохладнэ районхэм кьыщагъуэтыжащ икІи зейхэм Іэрагъэхьжащ автомашинэ пщІы бжыгъэхэр.

ИДЖЫБЛАГЪЭ КъБР-м щыІэ МВД-м и ОСБ-м и лэжьакІуэхэм, Бахьсэн районым щыІэ ОВД-м и хабзэхьумэхэм я пІыгъуу, Ислъэмей кьуажэм и щІапІэхэм ящыщ зыр кьыщащым кьагъуэтащ ирахужьа автомашинэу 4, абыхэм ящыщ зыр - ВАЗ-2110-р - зэпкърыхуэр.

Автотранспортыр езыужьхэзэр, зэрыхабзэу, цІыху зыбжанэу зэрызэгъуэм кьыхэкІыу, иджыпстэ яужь итщ кьэдгъэльэгъуа унэр зейм и дэІэпыкъуэгъуэр яубыдыным.

КъБР-м щыІэ МВД-м автотранспорт зиІэхэм фигу кьегъэжьІыж фысакъыну. Фи автомашинэр зрихужьмэ, фи закъуэкІэ зыри фымылэжь, атІэ икІэщІыпІэкІэ хабзэхьумэ Іуэхущіапіэм захуэзгъаІэ.

Зыщыгъэгъупщэн хуейкъым нэхъ псынщІэу милицэм зыхуэзгъэзэкуІэ, ирахужьа фи транспортыр здэщыІэр убзыхуныжкІэ Іэмал нэхъыбэ зэрыщыІэр.

Къэрал кІуэщІ Іуэхуэхмкіэ министерствэм и КъБР-м щыІэм и пресс-Іуэхущіапіэ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Жьэкіэмыхьу Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Жылаго Маритэ, Льостэн Музэ, Ныбжь Таисэ, Уэрдокъуэ Жансурэт, Хьэжыкъарэ Алик, Шал Мухьэмэд.**

ДИ ЭХЭЩАПІЭР

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и щІэкІ щыІэ уэрам, 5, егъэуанэ - ешІэнэ кьатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэныкъ Іуэхуэхмкіэ - 42-22-86; кьуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 47-22-63, 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхьумэ Іуэхущіапіэхэм ядэлажьэныкІэ - 42-60-53; хъыбарыщІэхэмкІэ, спортымрэ письмохэмкІэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 42-63-64, 47-32-15; зэдзэкІакІуэхэм - 42-22-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтериеми - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Іуэхущіапіэм - 42-26-41; сурэтчэхэм - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжыгъэхэм, кьыщаІэта Іуэхуэгъуэхэм я пэжагъыкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху ельыкІэр зэтехуэ зэныту щытхьым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьныр и пщэ дэлъ КъБР-м федеральнэ пошт зэпыщІэныгъэхэмкІэ и управленэм. Тел.: 42-06-51, 42-19-59.

Газетыр щыпымкІэ жэуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м №Н 0065-м щІэхуэ яту.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокІ.

КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащІэ ГънатІэкІэмкІэ и министерствэм 1905 гъэм щыІа Революцэм и щІэр зезыхьэ и полиграфкомбинат, Налшык къ., Лениным и щІэкІ щыІэ уэрам, 33, телефонмэ 42-35-75.

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: **жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Къаншокъуэ Эллэ, редактору Жылаго Маритэ, корректорхэу Афэ Тамарэ *(3,4-нэ нап.)*, Табыщ Динарэ *(1,2-нэ нап.)*, корректорхэм я дэІэпыкъуэгъуэ Иуан Занрэ. *КомпьютеркІэ газетым и теплэр щыІащ:* ЩакІуэ Мадинэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, *сурэтыщІ* Бицу Жанэ.**

Газетым Іэ тедзэн хуейщ сыхьэт 20.00-м. Щытредзэн сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531● Тираж 10.010 ● Заказ №3548